

ANKASAM

bülten

18 NİSAN 2022
SAYI: 15

Tonşı Zirvesi
**Afganistan'ın
Komşuları
Taliban'dan
Ne İstiyor?**

08

Finlandiya
NATO'ya Üye
Olabilir Mi?

11

Çin'in Arktik
Stratejisi

14

Baltıkların
Anahtarı:
Suwalki Koridoru

İÇİNDEKİLER

ANKASAM BAKIŞ

- 03 Yeni Kazakistan: Yenilenme ve Modernizasyon Yolu**
Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

ANKASAM ANALİZ

- 08 Finlandiya NATO'ya Üye Olabilir Mi?**
Doç. Dr. Evren KÜÇÜK
- 14 Baltıkların Anahtarı: Suwalki Koridoru**
Elif TEKTAŞ
- 20 ABD ile Çin Arasında Kalan Ülke: Filipinler**
Mustafa Cem KOYUNCU
- 11 Çin'in Arktik Stratejisi**
Mustafa Cem KOYUNCU
- 17 Tonşi Zirvesi: Afganistan'ın Komşuları Taliban'dan Ne İstiyor?**
Ahmad Khan DAWLATYAR

HABER - ANALİZLER

- 23 Finlandiya'nın NATO Üyeliği Mümkün Mü?**
Sibel MAZREK
- 27 Güney Osetya'da Referandum Hazırlığı**
Sibel MAZREK

BASINDA ANKASAM

- 31 Medya**

DERGİLER

- 33 Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi**

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

ANKASAM BAKIŞ

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL
ANKASAM Başkanı

Yeni Kazakistan: Yenilenme ve Modernizasyon Yolu

16 Mart 2022 tarihinde "Ulusa Sesleniş" konuşması gerçekleştiren Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Kasım-Cömert Tokayev, Yeni Kazakistan'ın yol haritasını gözler önüne seren mesajlar verdi. Nitekim Kazak liderin konuşmasının "Yeni Kazakistan: Yenilenme ve Modernizasyon Yolu" başlığını taşıması da ülkenin geleceğine dair ipuçları barındırıyor. Artık Kazakistan'da yenilenme ve modernizasyon dönemine girildiği net bir şekilde ifade ediliyor.

"Kurucu Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in önderliğinde halkımız, büyük icraatler gerçekleştirdi, önemli başarılar elde etti. Ancak birlik ve beraberliğimizi korumazsak tüm kazanımlarımızı kaybedebiliriz. Bunu Ocak olaylarında açıkça gördük." diyen Kazak lider, Yeni Kazakistan'ın 30 yıllık bağımsızlık döneminin birikimlerini reddetmediğini; fakat güçlü bir ulus inşasına ve birliktelik duygusuna da ihtiyaç duyduğunu belirtti. Aslında Sayın Tokayev'in konuşması, Kazakistan'ın geçmişin birikiminden hareketle müreffeh bir geleceğe ulaşmak istediğini açıkça ortaya koyuyor.

“Sayın Tokayev’in konuşması, Kazakistan’ın geçmişin birikiminden hareketle müreffeh bir geleceğe ulaşmak istediğini açıkça ortaya koyuyor.”

dan hoşlanmadı." sözleriyle barışçıl niteliklerle başlayan protestoların yıkıcı bir eyleme dönüştürüldüğüne işaret ediyor.

Kazak lidere göre, kendisinin asıl görevini halkın talep ettiği reformların hayata geçirilmesi ve uygulanması oluşturuyor. Cumhurbaşkanı olduğu günden itibaren "Halkın Sesini Duyan Devlet" şeklinde nitelendirdiği yaklaşım çerçevesinde önemli adımlar atan Sayın Tokayev, reformların tutarlı bir demokratikleşme sürecine katkıda bulunduğunu, devletin istikrarını ve yönetilebilirliğini sağladığını düşünüyor. Zaten ülke içinde meydana gelen toplumsal değişimler ve artan jeopolitik gerilim karşısında Kazakistan'ın konumunu koruması için istikrarlı reformlar yapılmasını gerekiyor.

Bununla birlikte Sayın Tokayev'in popülizmin tuzağına düşmeyen tecrübeli bir siyasetçi olduğu ve meseleleri büyük bir sağduyuyla okuduğu da açık. Yani Kazakistan Cumhurbaşkanı, sadece siyasi popülizm uğruna reform yapmıyor; bilakis böylesi bir anlayışa, yaklaşıma karşı çıkıyor. Reform anlayışının temelini halkın

Bu çerçevede konuşmasına ülkenin bağımsızlığından itibaren karşılaştığı en ciddi terör olaylarına değinerek başlayan Kazakistan Cumhurbaşkanı, "Sarsılmaz birliğimiz sayesinde vatanımıza sahip çıktık." diyerek Kazak halkının birlikteliğinin önemini altını çizdi. Olaylara ilişkin soruşturmalar hakkında bilgi veren Kazak liderin sözleri üç mesajı barındırıyor. Bunlar "şeffaflık", "adalet" ve "terörle mücadeledeki kararlılık". Zira Sayın Tokayev, terörle mücadelenin önemine ve bu bağlamda ulusal birlikteliğe dikkat çekerken; "Başsavcılığa suçluların derecesini belirlemesi ve ağırlaştırıcı nedenlerin olmaması halinde tutuklulara verilen cezanın hafifletilmesi talimatını verdim. Sonuç olarak, birçok vatandaş serbest bırakıldı." sözleriyle de adil yönetime ehemmiyet verdiğini göstermiştir. Sayın Tokayev, tüm bunları ise Kazak halkıyla şeffaflık çerçevesinde paylaşmıştır.

Bu çerçevede yaşanan terör eylemlerinin nedenlerini de yorumlayan Kazakistan Cumhurbaşkanı, "Kazakistan son yıllarda radikal bir modernleşme ve dönüşüm yoluna girmiştir. Çeşitli alanlarda büyük ölçekli dönüşümler başladı. Bazı zümler bun-

ve devletin ihtiyaçlarını yerleştiriyor. Bu da takdire şayan.

Bu çerçevede adil ve açık rekabet koşullarının olduğu bir piyasa sisteminin yaratılmasının halkın refahı için elzem olduğuna dikkat çeken Sayın Tokayev, "Halkın Sesini Duyan Devlet" yaratılabilmek için de Parlamento'nun rolünün güçlendirilmesini hedefliyor. Bu da "Halkın Sesini Duyan Devlet" kavramının yanına yeni bir slogan ekliyor: "Güçlü Cumhurbaşkanı, Etkili Parlamento, Sorumlu Hükümet"

Bahsi geçen sloganın ruhunu yansıtabilecek şekilde Kazak lider, 10 farklı girişim önermiş ve aslında bu girişimlerle reformların yönünü; dolayısıyla Kazak siyasetinin geleceğinin nasıl şekilleneceğini gözler önüne sermiştir. Söz konusu girişimler şu şekilde sıralanabilir:

1. Cumhurbaşkanı'nın Yetkilerinin Azaltılması

Sayın Tokayev, büyük bir demokratik olgunluk göstererek ülkenin

daha müreffeh ve demokratik yarınlara koşabilmesi için Cumhurbaşkanı'nın yetkilerini şu ifadeyle tartışmaya açıyor:

"Kazakistan'da bir Süper Başkanlık Hükümet Modeli gelişti. Ülkenin kalkınmasının ilk aşamasında, böyle bir modele ihtiyaç vardı. Fakat biz yerimizde sabit durmuyoruz. Toplum değişiyor, ülke değişiyor. Ve siyasi sistemimiz sürekli olarak yeni gerçekliklere uyum sağlamalıdır. Bugün ülkemizde kelimenin tam anlamıyla her şey Cumhurbaşkanı'nın etrafında dönüyor ve bu temelde yanlıştır. Yavaş yavaş bu uygulamadan uzaklaşmamız gerekiyor."

Dahası Sayın Tokayev, devlet yetkilerinin tek bir kişinin elinde toplanmasının bu kişinin ailesi başta olmak üzere yakın çevresini güçlendirdiğini ve mali-oligarşik yapıların ortaya çıktığını belirterek; bu durumun da Kazakistan'daki gelir dağılımı adaletsizliğinin temel nedeni olduğuna dikkat çekiyor. Bu çerçevede Kazakistan Cumhurbaşkanı, "Nepotizm, hangi ülkede olursa olsun, kaçınılmaz olarak olumsuz personel seçimine yol açar, yolsuzluğun gelişmesi için verimli bir zemin haline gelir." diyerek Cumhurbaşkanı olarak kendisinin tüm vatandaşlar için eşit fırsatlar yaratılmasının garantörü şeklinde konumlanacağını ifade ediyor.

2. Devletin Temsil Organlarının Yeniden Biçimlendirilmesi

Cumhurbaşkanı'nın yetkilerinin azaltılması ve Parlamento'nun rolünün artırılması gerektiğini belirten Sayın Tokayev, "Ülkenin, halkın güvenini kazanmış sorumlu milletvekillerinin devlet inşasında aktif rol oynayacağı güçlü bir temsilci organa ihtiyacı var." sözleriyle milli iradenin tecellisine verdiği önemi dile getiriyor. Ayrıca Tokayev, "Senato'daki Cumhurbaşkanı kotası, bir kontrol aracı olarak değil; Parlamento'da yetersiz temsil edilen toplumsal grupların oylarını ve görüşlerini dikkate alan bir mekanizma olarak görülmelidir." diyerek tüm fikirlerin temsil edildiği bir düzen tahayyül ettiğini de belirtmekte. Buna ek olarak mevzubahis kotanın suiistimal edilmemesi adına Kazakistan Cumhurbaşkanı, kotadan seçilen milletvekili sayısının da 15'ten 10'a indirilmesini öneriyor. Tüm bu öneriler ise Sayın Tokayev'in güçlü bir lider olması, halkına olan inancının yansımaları şeklinde değerlendirilebilir.

3. Seçim Sisteminin İyileştirilmesi

Ülkesinin orantılı (partili) bir seçim modelini benimsediğini ve hatta bu durumun yerel temsil organları için de geçerli olduğunu söyleyen ve bu durumu eleştiren Sayın Tokayev, "Sen-

ato'daki Cumhurbaşkanı kotası bir kontrol aracı olarak değil; Parlamentoda yetersiz temsil edilen toplumsal grupların oylarını ve görüşlerini dikkate alan bir mekanizma olarak görülmelidir." diyerek temsilde adaleti esas alan bir yaklaşım doğrultusunda seçim sisteminin revize edileceğinin sinyallerini veriyor. Sayın Tokayev'e göre, orantılı-çoğunluk modeli (partili ve bağımsızlar modeli) hem ulusal hem de bölgesel düzeyde seçmenlerin çıkarlarını daha iyi yansıtabilecek. Üstelik böylesi bir modelin milletvekilleri ile halk arasındaki bağı kuvvetlendireceği ve milletin sorunlarının çözülmesini kolaylaştıracağı da aşikar.

4. Siyasi Partiler Sisteminin Geliştirilmesi

Kazakistan Cumhurbaşkanı'na göre, güçlü demokrasiye gidilen yol, adil ve özgür siyasi rekabet ortamının sağlanmasından geçiyor. Bu ise Yeni Kazakistan'ın en önemli sac ayağı olacak. Bunun için de Kazak lider, parti kurma süreçlerinin kolaylaştırılması ve partilere üyelik prosedürlerinin basitleştirilmesi gerektiğini düşünmekte. Zira Kazak halkının sorunlarını ivedi bir şekilde dile getirebilecek yeni partilere ihtiyaç var. Dahası bu konu, ülke siyasetindeki liberalleşme sürecinin de bir gereği olarak karşımıza çıkıyor.

5. Seçim Sürecinin Modernizasyonu

Sayın Tokayev, güçlü bir demokrasinin olmazsa olmazının adil ve şeffaf seçimler düzenlenmesi olduğunun farkında. Bu kapsamda seçim prosedürlerinin kolaylaştırılmasından yana. Ayrıca Kazak lider, gözlemcilerinin faaliyetlerinin yasallaştırılmasını da önemsiyor. Buna ek olarak seçim kampanyası yürüten aktörlerin mali şeffaflığı da hem demokrasi hem de ülkenin bağımsızlığının olmazsa olmazlarından. Bu kapsamda Kazakistan'da seçim süreçlerinin de modernize edileceğini söylemek mümkün.

6. İnsan Hakları Kurumlarının Güçlendirilmesi

Kazakistan Cumhurbaşkanı'na göre, ülkenin anayasası en yüksek yasal güce sahiptir ve hukuk sisteminin temelidir. Ancak belirli yasama eylemlerinin ve kararlarının anayasaya uygunluğu da tartışmaya açık. Üstelik Anayasa Konseyi, vatandaşların doğrudan iletişim kurma fırsatından da mahrum olduğu kurum.

Bahse konu olan sorunlar bağlamında Kazakistan Cumhurbaşkanı, Anayasa Mahkemesi kurulmasını önermekte. Kazak liderin buradaki temel önceliği ise vatandaşların temel haklarının korunması. Çünkü Sayın Tokayev'e göre, insan hakları sorunları, sürekli iyileştirme gerektirmektedir. Burada Kazakistan'ın idam

cezasının kaldırılması ve işkenceyle mücadele konularında kritik adımlar attığı vurgulanmalı. Sayın Tokayev'in amacı halkın yargıya ve dolayısıyla devlete olan güvenini sağlayacak biçimde insan haklarını güvence altına alacak reformlar yapmak. Kuşkusuz bu yönde atılan adımlar, Kazakistan'daki devlet-millet birlikteliğini çok daha güçlü hale getirecektir.

7. Medyanın Rekabet Gücünün ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolünün Güçlendirilmesi

İlk olarak medyanın gücünden başlamak gerekirse, modern dönemlerde herhangi bir ileri ülkenin rekabetçi ve özgür medyaya sahip olmasının büyük önem arz ettiğine dikkat çekilmelidir. Bunun bilincinde olan Sayın Tokayev, devletin güçlü medya oluşumuna olanak sağlayacağını ve bu konuyu önemseyeceğini belirtmiştir. Nitekim Kazakistan Cumhurbaşkanı'nın "Bağımsız ve sorumlu medya olmadan daha fazla demokratik dönüşümün imkânsız olduğuna inanıyorum." şeklindeki sözleri, bu hassasiyeti ortaya koymaktadır. Lakin Sayın Tokayev, medya kuruluşlarının dışarıdan gelen emirlerle çalışmaması ve toplumsal kutuplaşmayı arttıracak eylemlerde bulunmaması gerektiğine de dikkat çekiyor. Dolayısıyla Kazak lider, eleştiren ve özgür düşünen ama ülkesinin çıkarlarını savunmaktan başka bir gayesi olmayan güçlü bir medya istiyor. Bunun için de özgür gazeteciliği destekleyeceğini dile getiriyor.

Öte yandan Sayın Tokayev, güçlü toplumların ve güçlü demokrasilerin güçlü sivil toplumlara ihtiyaç duyduğunu da ifade ediyor. Bu kapsamda Kazak liderin şu sözleri, onun demokrasi bilincinin ne kadar yüksek seviyede olduğunu gözler önüne seriyor:

"Reformların hazırlanmasında ve uygulanmasında sivil toplum kuruluşlarının ve aktivistlerin daha geniş ve derin katılımına ihtiyaç vardır. Bunun için öncelikle tüm ulusal projelerin ve stratejik belgelerin açık olarak tartışılmasını sağlamak gerekiyor."

Kazak atasözünde de ifade edildiği üzere, "danışılarak dikilmiş kürk, kısa olmayacaktır". Bu anlamda Sayın Tokayev'in demokrasiye yaklaşımının aslında "Ulu Bozkır"ın demokratik geleceğinin yeniden canlandırılması olduğunu söylemek mümkün. Bu çerçevede Kazakistan Cumhurbaşkanı, "Toplumsal Güven Konseyi"nin yerine "Ulusal Kurultay"ın kurulmasını önermiştir.

8. Ülkenin İdari ve Bölgesel Yapısının İyileştirilmesi

Kazakistan'da atılacak demokratikleşme adımları noktasında

idari ve bölgesel yapının iyileştirilmesine yönelik reformların yapılacağı da söylenebilir. Bu ihtiyacın farkında olan Kazak lider, uygulamak istediği politikayı "Güçlü Bölgeler, Güçlü Ülke" sloganıyla 2019 yılındaki Ulusal Sesleniş konuşmasından beri çeşitli platformlarda dillendirmekte. Sayın Tokayev'in ülkenin idari ve bölgesel yapısının iyileştirilmesine yönelik fikirlerini "Her Şeyden Önce Bağımsızlık" başlıklı makalesinde de görmek mümkün.

Bu kapsamda Tokayev, geçmişte bu yönde atılmış adımları ve yeni sürece dair önerilerini şu sözlerle dile getirmekte:

"Daha önce Çimkent, ulusal öneme sahip bir şehir statüsü aldı ve Güney Kazakistan ili, Türkistan olarak yeniden adlandırıldı ve Türkistan şehri idari merkez oldu. Bunlar halkın desteklediği doğru kararlardı... Öncelikle merkezi Semey şehri olacak şekilde Abay ilini oluşturmayı öneriyorum. Bölge halkının uzun zamandır bu konuyu gündeme getirdiğini biliyorum. Bugün, örneğin eski altyapı gibi çözülmemiş birçok sorun var. Bir zamanlar Alaş Hareketi'nin merkezi olan Semey şehrinin durumu iç açıcı değil. Tarihi adaleti yeniden sağlamalı ve halkımıza nice büyük evlatlar vermiş olan bu kutsal toprakları diriltmeliyiz. Eski Jezkazgan ili topraklarında da Ulutau ili oluşturulmalıdır. Jezkazgan şehri yeniden bölgesel bir merkez olacaktır. Bu bölgede ayrı bir il oluşturulmasının sadece ekonomik değil; aynı zamanda manevi ve kültürel önemi de vardır. Kazakistan'ın uçsuz bucaksız topraklarının tam ortasında yer alan Ulutau bölgesi, tarihimizde özel bir yere sahiptir... Ulu Bozkır'ın kalbinde yer alan Ulutau, büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Üretim ve lojistik kabiliyetlerini tam anlamıyla gerçekleştirmek gerekiyor. Tek kelimeyle, Ulutau bölgesinin kalkınmasının yolunu açıyoruz. Almatı bölgesiyle ilgili de birçok soru var. Bölgenin sakinleri çoğunlukla Almatı'nın banliyölerinde yaşıyor. Aynı zamanda, Taldıorgan'dan Uzunagaş'ın veya Talgar'ın sorunlarını çözmek kolay değil. Ayrıca bölge merkezine ulaşmak için insanların uzun mesafeler kat etmesi gerekiyor. Bu ve diğer koşullar göz önüne alındığında, söz konusu bölgeyi Jetisu (Yedi su) ve Almatı olarak bölmeyi öneriyorum. Almatı ilinin merkezi Kapşagay, Jetisu ilinin merkezi ise Taldıorgan olacak. Bu adımların bölgenin kalkınmasına güçlü bir ivme kazandıracığına inanıyorum... Örneğin, Kapşagay şehri, halkımızın tarihinde olağanüstü bir kişilik olan Dinmuhammed Kunayev ile yakından bağlantılıdır. Ve halk bu şehre onun adını vermeyi teklif ederse, böyle bir tutumu destekleyeceğim. Bütün bunları vatandaşların öneri ve görüşlerine dayanarak söylüyorum. Yerel sakinler bu girişimleri destekliorsa, yakın gelecekte uygulamaya konmalıdırlar."

Yukarıdaki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Sayın Tokayev, Kazakistan'ın tüm vilayetlerinin sorunlarına ve bu şehirlerdeki fırsatlara son derece hakim olduğu görülüyor. Hem bölgelerin sosyo-ekonomik kalkınmasını hem de tarihi kimliğin yeniden canlandırılmasını önemsiyor. Bu da mevzubahis alanda da mühim reformların yapılacağını habercisi.

9. Yerel Yönetimin Adem-i Merkezileşmesi

Merkezin bölgeleri güçlendireceğini vurgulayan Sayın Tokayev, "Güçlü bir yerel özyönetim sisteminin, vatandaşların kendi yerel bölgelerindeki yaşam kalitesini iyileştirmeye doğrudan katılımının temeli olduğu anlaşılmalıdır." diyerek yerel yönetimlerin adem-i merkezileştirileceğinin mesajını vermekte. Zira Kazakistan Cumhurbaşkanı'na göre, bu yönde atılacak adımlar, bölgelerin kalkınmasının anahtarı. Nitekim Kazakistan Cumhurbaşkanı, "Yerel İdari Yönetim Yasası"ni geliştirirken bu hususun da dikkate alınması yönünde talimat verdiğini belirtmiştir. Bu kapsamda bölgelerin ekonomik finansman sisteminin de kökten revize edileceği öngörülebilir.

10. Öncelikli Krizlere Karşı Önlemler Alınması

Sayın Tokayev, Kazakistan'ın jeopolitik durumun keskin bir biçimde kötüleşmesiyle bağlantılı olarak birtakım mali ve ekonomik zorluklarla karşı karşıya kaldığını belirtmiş; fakat panik yapacak bir şey olmadığını da dile getirmiştir. Çünkü Kazakistan, büyük çaplı krizlerin dahi üstesinden gelebilmek için gerekli imkanlara sahiptir. Lakin bazı adımların atılması da elzem.

Bu çerçevede Kazak lider, "Her şeyden önce, ulusal para biriminin istikrarını sağlamak gerekir. Bu, ekonomik güvenliğimizde önemli bir faktördür." diyerek uygulanacak mali politikaların önemine vurgu yapmıştır. Bu kapsamda bankaların durumuna da değinen Kazak lider, gıda güvenliğinin öneminin de altını çizmiştir.

Sonuç Yerine

Yeni Kazakistan'ın temeli, siyasi ve ekonomik reformların uyumuna dayanmaktadır. Bu ahenk ise ülkenin ilerlemesini ve Kazak halkının daha müreffeh bir geleceğe kavuşmasını sağlayacaktır. Sayın Tokayev'in "Ulusa Sesleniş" konuşmasından da anlaşılacağı gibi, Kazakistan'da ülkenin siyasi sistemini ve idari-bölgesel yapısını değiştirecek reformlar yapılacaktır. Bu reformlar ise ülkenin demokratikleşme yolunda ciddi bir atılımda bulunmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla iç ve dış zorlukların farkında olan Sayın Tokayev, vatanseverlik ruhu yüksek bir millet olan Kazak halkının hedeflerine ulaşacağına olan inancı doğrultusunda mühim adımlar atmaktadır. Söz konusu reformlar, Kazak halkının ihtiyaçları göz önünde bulundurularak popülizmden uzak bir şekilde hayata geçirilecektir. Bu sürecin en önemli aşaması ise Kazakistan'da demokrasinin güçlendirilmesi olacaktır. Bu anlamda Sayın Tokayev'in kendi yetkilerini azaltmayı düşünmesi ise onun demokratik olgunluğunun ve yurtseverliğinin somut bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

ANKASAM ANALİZ

Finlandiya NATO'ya Üye Olabilir Mi?

Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı, 2022 senesinde ise Ukrayna'yı işgal etmesi, Baltık bölgesinde ciddi bir tedirginliğe yol açmıştır. Kuşkusuz Rusya'nın askeri hareketleri Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü'nün (NATO) üyesi olmayan İsveç ve Finlandiya'yı ciddi bir şekilde endişelendirmektedir. Baltık Denizi'nde askeri faaliyetlerin artması, Finlandiya'nın güvenliğinde de hassas bir durum

oluşturmaktadır.

Mevcut durumda Finlandiya, NATO üyeliğinin avantajlarını ve dezavantajlarını hesap etmektedir. Finlandiya halihazırda katılım başvurusunda bulunmak için "en doğru zamanı" beklemektedir. Fakat bu doğru zaman kısa vadede aylar hatta yıllar alabilir. Rusya'nın Ukrayna işgaliyle

Doç. Dr. Evren KÜÇÜK

hem Fin siyasetinde hem de kamuoyunda NATO üyeliği tekrar gündeme gelmiştir. İşgalle birlikte Finlandiya Cumhurbaşkanı ve Başbakanı yaptıkları açıklamalarla söz konusu üyeliğin kolay olmayacağına adeta deklare etmişlerdir.

Avrupa Birliği'nin (AB) askeri meselelerde 'kağıttan kaplan' olduğunu kanıtlamasıyla Batı savunma ittifakının önemi de artmıştır. Finlandiya halkının çoğunluğu bugüne değin üyeliğe karşıydı, fakat Rusya'nın önce Kırım'ın ardından Ukrayna'nın işgali kamuoyunda NATO'ya üye olmak isteyenlerin oranında ciddi bir artışa yol açmıştır. Son kamuoyu araştırmaları da NATO üyeliğine desteğin ilk kez %50'yi aştığına işaret etmektedir.

Rusya'nın hamleleri, NATO üyesi olmayan İsveç'i ve Finlandiya'yı ciddi bir şekilde endişelendirmektedir. Bu da her iki ülkenin savunma sanayine ciddi ödenek ayırmalarını ve NATO'yla ortak işbirliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Örneğin 2021 yılının Eylül ayında İsveç NATO'nun kurucu üyeleri Norveç ve Danimarka ile bir savunma paktı imzalamış ve söz konusu ülkeler savunma

harcamalarını gözden geçirmişlerdir.

Rusya'yla uzun bir sınırı olan Finlandiya, Soğuk Savaş süresince bağımsızlığını korumak adına Sovyetler Birliği'ne karşı "mesafeli" ve tarafsızlık politikasını korumayı başarmıştır. Son gelişmelerle birlikte Finlandiya'nın tutumu da değişmektedir. Rusya provokasyonlarını arttırırsa, tarafsızlığı gelenek edinmiş olan Finlandiya ve İsveç'in, NATO'ya sığınmak durumunda kalabileceği açıkça deklare edilmeye başlanmıştır.

Nitekim 1939-1940 Sovyet-Fin Savaşı'ndaki gibi bir sonuç Ukrayna Savaşı için de mümkün olabilir. Finlandiya, Kış Savaşı'nı kazanamamıştı, aylarca süren şiddetli direnişten sonra 1940 yılının Mart ayında işgali sona erdiren ve Finlandiya'nın savunmasını ve bağımsızlığını kurtaran bir barış anlaşması imzalamayı başarmıştı. Birtakım tavizlere rağmen, Finlandiya bağımsızlığını koruyabilmişti. Ukrayna'nın "Finlandiyalaştırması" (veya Finlandizasyon) Rusya'nın kazanacağı bir "Pirus Zaferi" ile (ABD ve AB'nin de onayı ile) seçenekler arasında görülmektedir.

“ Rusya'nın hamleleri, NATO üyesi olmayan İsveç'i ve Finlandiya'yı ciddi bir şekilde endişelendirmektedir. Bu da her iki ülkenin savunma sanayine ciddi ödenek ayırmalarını ve NATO'yla ortak işbirliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. ”

İsveç'in ve Finlandiya'nın NATO üyeliği konusunda çeşitli seçenekleri bulunmaktadır.

Birincisi, her iki ülkenin İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üye olmasıdır. Fakat Rusya'nın olası bir hamlesi Finlandiya'yı ciddi bir şekilde endişelendirmektedir. Rusya'nın Finlandiya ile 1340 kilometre sınırı bulunmakta ve aynı zamanda Finlandiya nüfusunun %1,6'sını Rus nüfus oluşturmaktadır. Ayrıca Finlandiya'nın Rusya'ya enerji bağımlılığı ilişkilerin ciddi bir şekilde gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır.

İkinci ve güçlü seçenek ise İsveç ve Finlandiya Amerika Birleşik Devletleri (ABD) nezdinde, NATO Üyesi Olmayan Önemli Müttefik (MNNA) statüsü elde etmesidir. Bu statüdeki ülkeler savunma, ticaret ve güvenlik işbirliği alanlarında istifade etmektedirler. NATO, daha önce 17 ülkeye bu statüyü tanımıştı.

Üçüncü seçenek olarak İsveç ve Finlandiya'nın Rusya'nın tepkisini üzerlerine çekmemek için mevcut durumu sürdürmeleri öngörülebilir. Bu seçenek halihazırda düşük bir olasılık gibi

görünse de tarihsel bağlamda önemli bir seçenek olarak kalmaya devam edeceğidir.

Dördüncü seçenek ise en zayıf olandır. Bu da İsveç veya Finlandiya'nın tek başlarına NATO'ya üye olmasıdır.

Gerek ABD gerekse AB'nin Rusya'ya karşı yaptırımları her iki ülkenin de yaptırımlara katılmasını adeta zorlamaktadır. NATO ile olan imtiyazlı ortaklıklarını kaybetmek istemeyen İsveç ve Finlandiya ortak hareket ederek ortak bir karar alma peşindedir.

Rusya'nın Tepkisi Ne Olur?

Rusya'nın saldırgan tavrı her ne kadar İsveç ve Finlandiya'yı NATO'ya yakınlaştırsa da Rusya olası bir üyeliği cevapsız bırakmayacağını açıkça belirtmişti. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın "NATO'ya katılmak isterlerse İsveç ve Finlandiya'ya kapılar açık" yönündeki açıklaması üzerine Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zharova: "Finlandiya ve İsveç'in öncelikle bir askeri blok olan NATO'ya katılımı, ülkemizin yanıt vermesini gerektirecek ciddi siyasi-askeri sonuçlara yol açacaktır" açıklamasıyla karşılık vermiştir.

Açıklamadan kısa bir süre sonra Rus savaş uçakları da İsveç hava sahasını açıkça ihlal etmiştir.

Rusya, her iki ülkenin olası NATO'ya üyeliklerini kolay kolay kabul etmeyeceğini daha önce de en üst düzeyde açıklamıştı. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2016 yılının Temmuz ayında Finlandiya'ya yaptığı ziyaret sırasında "Finlandiya NATO'ya üye olursa nasıl karşılırsınız?" sorusuna "Sizce ne yaparsınız? 1500 km'lik sınırdan askerimizi geri çektik. Onları geride mi tutarsınız?" yanıtını vermişti. Bununla birlikte Finlandiya'nın tarafsız kalmasından memnun olduklarını belirtmişti. Fakat Rusya'nın Kırım ardından Ukrayna hamleleri karşısında Finlandiya politikasını değiştirip NATO'ya üyelik konusunu daha çok gündemine almaya başlamıştır.

Rusya'nın Kırım'ı ve Ukrayna'yı işgal etmesi Finlandiya ve İsveç'i NATO'yla olan ilişkilerini daha da derinleştirmeye itmektedir. Bu durum da üyelik veya ortaklık durumunu da daha da tartışılabilir hale getirmektedir. Finlandiya ve İsveç, Rus korkusundan dolayı masaya menü olmamak için masadan bir yer kapmak istemekte, fakat hali hazırda bunun bedelini hesaplamaya çalışmaktadırlar. "Finlandiya, İkinci Dünya Savaşı'nda Stalin'in isteklerini yerine getirmeyerek büyük bedel ödemişti peki şimdi Putin'e rağmen NATO'ya üye olacak mı? Üye olursa bedelini ödemeye hazır mı?" soruları muammasını korumaya devam edecektir.

Diğer taraftan Putin'in belirsiz, anlaşılmaz ve öngörülemez politikaları, İsveç'i ve Finlandiya'yı diken üstünde tutmaktadır. Bu da NATO üyeliğinin gündemde kalmasını sağlayacaktır. Rusya'nın Kırım ve Ukrayna işgali; NATO üyesi olmayan bu iki Nordik ülkesini birlikte ve ortak hareket etmeye zorlamaktadır. Her iki devletin birlikte veya tek başlarına NATO'ya katılma(ma)sı farklı sonuçlar doğuracaktır. Nitekim NATO da her iki devleti aynı anda üye yapmak istemektedir. Çünkü Baltık devletlerinin savunmasına daha fazla destek vermek ve çevrelemek için İsveç'in ve Finlandiya'nın stratejik konumu büyük önem kazanmaktadır.

Rusya ise Finlandiya'nın ve/veya İsveç'in İttifak üyeliğini engellemek için güvence vermek yerine korkutma yoluyla engellemeye çalışmaktadır. Finlandiya, davranışlarını öngöremediği komşusunun oluşturduğu güvensiz ortama karşılık, NATO üyeliğine başvurma olasılığını bir tehdit unsuru olarak kullanmaktadır ve kullanmaya devam edecektir. Bunu yaparken Washington, Stockholm, Brüksel ve Moskova faktörleri arasında bir denge kurmaya çalışacaktır. Tarihsel süreç göz önüne alındığında Finlandiya, askeri olarak tarafsız kalma politikasını sürdürecektir fakat NATO'yla ilişkilerini derinleştirecek ve üyeliğe başvurma seçeneğini açık tutma politikasını sürdürecektir.

Çin'in Arktik Stratejisi

Dünya, insanoğlunun bilimi ve teknolojiyi kullanarak coğrafyaya hâkim olma çabası içine girdiği dönemden itibaren, jeopolitik gelişmelere hiç olmadığı kadar tanıklık etmiştir. Antroposen Çağ olarak adlandırılan bu dönem, devletlerin coğrafyayla olan etkileşimini arttırdığı ve jeopolitiği bir araç olarak kullanabilme kudretine sahip olduğu bir dönem olarak tarihe geçmiştir. Bilim ve teknolojinin coğrafyaya tahakkümü, mevcut jeopolitik düzenlerin önemini kaybetmesini, farklı bölgelerde yeni jeopolitik düzenlerin ortaya çıkmasını hızlandırıcı bir etki yaratmıştır. Günümüzde küresel sistemin kurduğu düzenin ağırlık merkezini değiştirebilecek ve pek çok ülkenin dikkatini çekebilecek bölgelerden biri de Arktik Bölgesi'dir.

Dünyada yaşanan küresel ısınma sonucunda buzullar hızla erimekte ve iklim değişikliğini de tetikleyebilecek bir değişim gerçekleşmektedir. Bu durum, dünyanın kuzeyinde bulunan Arktik Bölgesi'ndeki buzulların erimesine ve coğrafyasının değişmesine neden olmaktadır. Bir zamanlar iklim, biyoloji ve antropolojik çalışmalarla gündeme gelen söz konusu bölge, günümüzde yeni transit rotalarla, hidrokarbon yataklarıyla ve ekonomik faaliyetlerle ön plana çıkmaktadır. Bölgenin giderek artan jeopolitik önemi, küresel sistemin aktörlerini de bölgeye çekmektedir.

Mustafa Cem KOYUNCU
ANKASAM
Asya-Pasifik
Araştırma Asistanı

Bu ülkelerden biri olan Çin, bölgenin yeni jeopolitiğine adapte olmak için erken davranan ülkelerdendir.

Çin'in Kuzey Kutbu'na olan ilgisi, bilimsel araştırmalar vesilesiyle başlamıştır. 1925 yılında Svalbard Antlaşması'nı imzalayarak diplomatik bir hamle yapan Pekin, 1990'lı yıllardan beri Xue Long Buzkıranı ile Kuzey Kutbu'nda keşif gezileri icra etmektedir.[1] 2013 senesinde Arktik bölgesinde bulunan ülkelerin oluşturduğu "Arktik Konseyi"nin düzenlediği Kiruna Bakanlar Toplantısı'nda gözlemci ülke olma isteği kabul edilen Çin,[2] bu sayede bölgeye olan angajmanını arttırmış ve yeni işbirliği fırsatları aramıştır.

Çin'in Arktik Bölgesi'ne olan ilgisini, bilimsel ve diplomatik düzlemde ticari ve jeopolitik düzleme çıkartan en önemli hamle, 2018 yılında resmi belge olarak yayınladığı "Beyaz Kitap" olmuştur. Çin'i "Yakın Arktik Ülkesi" olarak tanımlayan söz konusu belge, bölgede bulunan Kuzey Kutbu deniz taşımacılığı rotalarına "Polar İpek Yolu" olarak atıfta bulunmakta ve bu rotaları, Çin'in 2013 yılında başlattığı Kuşak-Yol Projesi için

üçüncü ana ulaşım koridoru şeklinde tanımlamaktadır. Belgede Kuzey Kutbu'nda ortaya çıkan ulaşım yollarının önemi şu sözlerle vurgulanmıştır:[3]

"Arktik nakliye güzergahları, Kuzeydoğu Geçidi, Kuzeybatı Geçidi ve Merkez Geçit'ten oluşmaktadır. Küresel ısınmanın bir sonucu olarak Kuzey Kutbu nakliye rotalarının uluslararası ticaret için önemli ulaşım yolları haline gelmesi olasıdır. Çin, Kuzey Kutbu devletlerinin kendi yetkisine tabi sularda yasama, uygulama ve yargı yetkilerine saygı duymaktadır. Çin, Arktik denizcilik rotalarının yönetiminin UNCLOS ve uluslararası hukuk dahil olmak üzere uluslararası anlaşmalara uygun biçimde yürütülmesi gerektiğini ve tüm ülkelerin bu yasalarca garanti altına alınan seyrüsefer özgürlüğünün ve Kuzey Kutbu denizcilik rotalarını kullanma haklarının korunması gerektiğini savunmaktadır."

Pekin tarafından her beş senede bir açıklanan ve Çin'in ekonomi politikalarının hedefleri ana hatlarıyla belirten son kalkınma planında Arktik, önemli bir işbirliği alanı olarak sunulmuştur. 2021-

“ Tek kutuplu dünyadan çok kutuplu dünyaya geçme denemeleri yapan küresel düzende Arktik Bölgesi, birçok unsuruyla ön plana çıkacaktır. ”

2025 yıllarını kapsayacak 14. Beş Yıllık Plan'da, Çin'in bölgedeki bilimsel araştırma, işbirliği ve ticari faaliyetleri geliştirmesine vurgu yapılmıştır.[4]

Çin'in son yıllarda bölgeye olan ilgisinin artmasının ve yayınladığı resmi raporlarda sıklıkla bölgeye atıf yapmasının iki temel nedeni vardır. Bunlar enerji ve ticaret güvenliğidir. Bilindiği gibi, 1980'li yıllardan itibaren başlayan ekonomik ve kültürel reformlar, Çin'i dünyanın en büyük ihracatçı ülkesi konumuna taşımıştır. Yıllardır çift haneyle büyüyen Çin ekonomisi, başarısını açık ticaret kanallarına ve sanayisinin ihtiyaç duyduğu enerji akışına borçludur. Nitekim Çin'in yönetimine geçen liderler, dış politika stratejilerini bu iki unsur üzerine bina etmişlerdir. Bu sebeple hem enerji hem de transit yol açısından önemli görülen Arktik, Çin'in radarına girmiştir.

Dünya yüzeyinin yaklaşık %6'sını kaplayan Arktik Okyanusu'nun zengin yer altı kaynakları ve stratejik önemi göz önünde bulundurulduğunda, bölgenin dünya jeopolitiğinde hacmiyle

ters orantılı olarak önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bölge, dünyanın keşfedilmemiş doğalgaz rezervlerinin yaklaşık %30'una, küresel petrol rezervlerinin %13'üne ve yaklaşık 1 trilyon dolar değerindeki nadir minerallere sahiptir.[5] Mevzubahis zenginlik, Çin'in enerji güvenliği stratejisi için elzem görülmektedir. Nitekim Çin, Arktik Bölgesi'nde yaklaşık 5 milyon km²'lik bir alana ve toplam 37.653 km²'lik Arktik kıyısının 24.140 km²'sine sahip olan Rusya'yla birlikte önemli enerji yatırımları yapmaktadır.

2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi nedeniyle bozulan Avrupa-Rusya ilişkileri, Kuzey Kutbu'nda Moskova ve Pekin ortaklığını güçlendirmiş ve Çin'i Rusya'nın Arktik projelerinde kilit aktör konumuna yükseltmiştir. Bu ortaklığın en önemli projesi olan Yamal LNG Projesi, Kuşak-Yol Projesi'nin duyurulmasından bu yana Çin'in ilk deniz aşırı mega projesi olmuştur. Petrol ve doğalgaz arama ve geliştirme, doğalgaz işleme, sıvılaştırma, pazarlama ve nakliye kapsayan Yamal Projesi'nde China National Petroleum Corporation'ın %20, İpek Yolu Fonu'nun ise %9,9'luk hissesi vardır. 2020 yılında Rusya'nın Yamal tesisinden

Kuzey Denizi Rotası'nı kullanarak hareket eden gemi, Çin'e ulaşmıştır. Bölgeden gelen enerjiyle birlikte Pekin, enerji arzını çeşitlendirme hedefinde önemli bir eşiği aşmıştır.[6]

İhracat için önemli olan unsurlardan biri olan güzergah güvenliği, Çin'in Arktik stratejinde yer tutan bir diğer önemli unsurdur. Bu anlamda öne çıkar husus ise seyrüsefer süresinin kısalmasıdır. Çin'den Avrupa'ya hareket eden bir yük gemisinin geleneksel rotası; Pasifik Okyanusu'ndan Hint Okyanusu'na, oradan Süveyş Kanalı'na, devamında Akdeniz'e ve oradan da varacağı limana uzanmaktadır. Söz konusu hattın son durağı Rotterdam olarak düşünüldüğünde, yolculuk süresi ortalama 45 günü bulmaktadır. Lakin Arktik Okyanusu üzerinden Rotterdam'a giden yük gemisi bu süreyi 13 gün azaltarak 32 günde ulaşma imkanına sahiptir. Ayrıca Pasifik ve Hint Okyanusu üzerindeki ABD kontrollü Malakka Boğazı ve Hint Okyanusu'ndaki bazı korsan faaliyetleri gibi etkiler de bu yolun etkinliğini Çin'in gözünde azaltmaktadır. Lakin Arktik Rotası hem yol güvenliği hem de daha kısa mesafe avantajıyla, Pekin'in bu bölgeye yönelişini hızlandırmaktadır. Ayrıca iletişimin ve bilgi teknolojilerinin giderek jeopolitiğin bir unsuru sayıldığı günümüzde, Arktik Bölgesi'nin sunduğu kısa mesafe ve güvenli rotası, deniz altı kabloları açısından da Çin'i bölgeye çekmiş ve çekmektedir.

Tek kutuplu dünyadan çok kutuplu dünyaya geçme denemeleri yapan küresel düzende Arktik Bölgesi, birçok unsuruyla ön plana çıkacaktır. Özellikle de Çin ve ABD arasında yaşanan gerilimlerin dünyanın birçok bölgesine sirayet etmesi, Kuzey Kutbu'nun da gelecek dönemde ısınacağına işaret etmektedir. Yeni buz kırma gemi teknolojisi ve buzulların giderek erimesi sonucunda ortaya çıkan yeni jeopolitiğin önemini engelleme ihtimali olan tek güç ise iklim olacaktır.

[1] Sanna Kopra, "The Arctic Institute's China Series", The Arctic Institute, <https://www.thearcticinstitute.org/wp-content/uploads/2021/01/The-Arctic-Institute-China-Series-2020.pdf>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

[2] "China", Arctic Council Secretariat, <https://arctic-council.org/about/observers/non-arctic-states/peoples-republic-of-china/>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

[3] "China's Arctic Policy", The State Council Information Office of the People's Republic of China, http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

[4] Marc Lanteigne, "The Polar Policies in China's New Five-Year Plan", The Diplomat, <https://thediplomat.com/2021/03/the-polar-policies-in-chinas-new-five-year-plan/>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

[5] "A Strategic Blueprint for the Arctic", Department of The Navy, <https://media.defense.gov/2021/Jan/05/2002560338/-1/-1/0/ARCTIC%20BLUEPRINT%202021%20FINAL.PDF/ARCTIC%20BLUEPRINT%202021%20FINAL.PDF>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

[6] Jessica Jaganathan-Ekaterina Kravtsova, "Yamal LNG on Fast Boat to China as Northern Route Melts Early", Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-russia-Ing-asia-idUSKBN22V2CL>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022).

Elif TEKTAŞ
ANKASAM
Araştırma Asistanı

Baltıkların Anahtarı: Suwalki Koridoru

Rusya'nın izole haldeki dış bölgesi Kaliningrad Oblastı ile Belarus arasında bulunan yaklaşık 100 kilometrelik engebeli ve dağlık bir araziden oluşan Suwalki Koridoru, Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO) üyesi Polonya ve Litvanya sınırları arasında bulunmaktadır. "Suwalki Boşluğu" olarak da bilinen geçit, Rusya'nın müttefiki Belarus ve Kaliningrad'ı birbirinden ayırdığı için Baltık Bölgesi'nin güvenliği konusunda büyük önem taşımaktadır. Polonya ve Orta Avrupa'dan Baltık ülkelerine, karayolu ve demiryoluyla ulaşmanın tek yolu olan bu koridor, söz konusu özelliğiyle üç Baltık ülkesi; Litvanya, Estonya ve Letonya'nın Avrupa bağlantısını oluşturmaktadır. Koridor, herhangi bir saldırı durumunda bu üç ülkenin NATO'nun ana topraklarına erişimini engelleyerek Baltık Bölgesi'nin savunmasız kalmasına neden olabilir.[1]

2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı uluslararası hukuka aykırı bir biçimde ilhak etmesinin ardından geçidin savunmasızlığı bölge ülkeleri tarafından gündeme getirilmiştir. Zira koridorun ele geçirilmesi durumunda Kaliningrad ve müttefiki Belarus'u birbirine bağlayacak bu koridoru, Baltık ülkelerinin işgalinin anahtarı haline gelebilir.[2]

Rusya'nın koridorun kontrolünü ele geçirmeye yönelik olası hamlesi, NATO topraklarına bir saldırı anlamını taşıyacağı ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) askeri tepkisini çekeceği düşünüldüğünde, pek mümkün görünmese de Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna'yı işgali, böyle bir ihtimalin göz ardı edilmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Çünkü Rusya, defalarca Ukrayna'nın işgal edilmeyeceğini açıklamış olmasına rağmen 24 Şubat 2022 tarihinde başlatılan operasyonlar vesilesiyle bu sözünde samimi olmadığını göstermiştir. Dolayısıyla Putin'in Belarus çevresine yığıldığı askeri varlıklara odaklanılması elzemdir.

Ayrıca ABD ve müttefikleri, Ukrayna'nın işgali sonrasında Baltık Denizi'ne ve NATO'nun doğu kanadına yönelmiştir. Kremlin, mevzu bahis durumu Kaliningrad'a yönelik tehdit olarak algılayabilir ve dış bölgeye bir kara köprüsü oluşturmak için Suwalki Koridoru'nu ele geçirebilir. Buna ek olarak Ukrayna'nın işgali nedeniyle Rusya'ya uygulanan ağır yaptırımlar, Putin'in Batı'nın gücünün zayıf olduğu NATO ittifakının bölgesel sınırlarında, yeni bir "cephe" açmak için hamle yapmasına neden olabilir.

Ukrayna'ya yönelik hareket başlamadan önce Rusya, tüm büyük askeri güçler gibi yeteneklerini sık sık kendi toprakları etrafında hareket ettirmiş ve tatbikatlar için müttefik ülkelere asker konuşlandırmıştır. Bu kapsamda Belarus ve Rus orduları, 2021 yılının Eylül ayında 12.000 asker ve 950 aracın katıldığı

"Zapad"[3] askeri tatbikatını gerçekleştirmiştir. Bahse konu olan tatbikat sırasında Rus ve Belarus birliklerinin Belarus'tan başlatılan saldırıları Kaliningrad yönünde sürdürerek Suwalki Koridoru'nu kapatma pratiği yaptığı gözlemlenmiştir.[4] Bu bağlamda Putin'in eski Sovyet bölgelerini geri alma arzusuyla Ukrayna'da başlattığı hareket, Baltık ülkeleri üzerindeki baskının artmasına yol açabilir.

Hali hazırda Rusya ile Batı arasında artan gerilim, Moskova'nın Ukrayna'daki iddialarını pekiştirirken; ABD ve müttefiklerinin NATO'nun "Aşıl Topuğu"[5] olarak değerlendirilen geçide odaklanması muhtemeldir. Zira Yeni Soğuk Savaş'ın daha da derinleşmesi durumunda Suwalki Boşluğu, NATO-Rusya çatışmalarının başladığı adres haline gelebilir. Bu durumda Baltık ülkelerinin kaderi, NATO'nun stratejisindeki ve kuvvet kapsamındaki birçok zayıflığın birleştiği yer olan Suwalki Koridoru'nun durumuna bağlı olacaktır.

ABD dahil 29 üye ülkeyle NATO, Rusya'dan çok daha fazla askeri güce sahiptir. Ancak NATO'nun asker ve tank rezervlerinin çoğu, Amerikan kuvvetleri söz konusu olduğunda, Suwalki Koridoru'ndan binlerce mil uzaktadır. Öte yandan Rusya, tatbikatlardan sonra Suwalki Geçidi'nin etrafında; yani Belarus ve Kaliningrad'da gelişmiş savaş uçakları ve nükleer silahlar da dahil olmak üzere kalıcı olarak konuşlanmış yığınaklarını artırmıştır. Bu nedenle Batılı kuvvetler, Polonya-Litvanya sınırında Rusya'nın askeri varlığına yanıt verebilir. Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı ilhak etmesinin ardından NATO, Moskova'yı caydırmak için Polonya ve üç Baltık ülkesinde küçük, çok uluslu savaş birimleri kurmuştur. Fakat bu kuvvetler, NATO'nun kalıcı olarak Baltık ve Polonya'ya asker gönderme kabiliyetini engelleyen 1997 yılında imzalanan NATO-Rusya Kurucu Senedi'nin şartlarını ihlal etmeyecek şekilde tasarlanmış olması sebebiyle Rus birliklerine karşı yeterli önleyiciliğe sahip değildir.[6]

Kurucu Senet, 25 yıl önceki "mevcut ve öngörülebilir güvenlik ortamına" dayandığı konusunda tarafların hemfikir olmasıyla hayata geçirilmiş ve Rusya'yı "Avrupa'ya konvansiyonel kuvvet konuşlandırmalarında benzer kısıtlamaları uygulama" konusunda bağlamıştır. Ukrayna'nın kuzeydoğu, doğu ve güneyinden yaklaşık 120.000 Rus askeri, bir dizi zırhlı araç, roket, topçu ve daha fazlası Ukrayna'ya girmektedir. Özetle bu yetenekler, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana Doğu Avrupa'daki konvansiyonel muharebe gücünün azami seviyeye ulaştığı günümüz şartlarında güvenlik ortamının bu derece değişmesi nedeniyle senedin sone erdirilmesini gerektirmektedir.[7]

Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, NATO'nun Suwalki bölgesindeki varlığını ve altyapısını güçlendirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kapsamda ise ilk olarak Rusya'nın tek taraflı olarak feshetmesinin bir sonucu olarak NATO'nun artık Kurucu Senedi'ne tabi olmayacağını beyan etmesi beklenebilir. Bu bağlamda NATO'nun Suwalki bölgesindeki askeri altyapıyı hızla iyileştirmek, Kuzeydoğu Avrupa'daki müttefik kuvvetlerin duruşunu önemli ölçüde ve kalıcı olarak desteklemesi olasıdır. Fakat ilgili bölgede NATO varlığının artırılması, "güvenlik ikilemi" de yaratabilir. Zira Suwalki Koridoru için azami güvenlik, Rusya'nın Kaliningrad Oblastı için güvenlik tehdidi oluşması demektir. Rusya'nın artan tehdit algılaması nedeniyle dış bölgelerdeki güçlerini daha da arttırması gündeme gelebilir. Sonuç olarak bölge güvenliği noktasında tarafların askeri varlıklarını arttırması, NATO ile Rusya arasındaki silahlanma yarışını bu coğrafyaya da taşıyabilir.

Geçidin güvensizliğinin ortadan kaldırılması için diğer bir ihtimal ise Batı'nın Belarusa bir rejim değişikliğine odaklanması olabil-

ir. Belarusa'ta yaşanacak bir "Meydan Hareketi", Moskova-Minsk hattındaki müttefikliğin kırılmasına ve "demokratik" bir Batı yanlısı hükümetin kurulmasına gidebilir. Bu da koridorun bir tarafının sağlama alınması anlamına gelebilir. Ancak böyle bir durumun ne zaman yaşanacağı ve Rusya'nın ne tepki vereceği belirsizliğini korumaktadır.

Son çare olarak ise koridorun yarattığı güvensizlik ortamının kabbellenmesi değerlendirilebilir. Çünkü Suwalki, her ne kadar Baltık ülkeleri için bir tehdit oluştursa da aslında Rusya'nın dış bölgesi Kaliningrad içinde bir savunmasızlık barındırmaktadır. Dolayısıyla Baltık devletlerinin savunmasızlığı, Oblast'ın savunmasızlığıyla dengelenmektedir.

Uluslararası politikada "karşılıklı güvenlik açığı" olarak adlandırılan bu durum, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından itibaren Rusya'nın aşına olduğu bir konudur. Zaten NATO'nun konvansiyonel saldırı kabiliyetindeki önemli artışın bir Rus yanıtını tetikleyebileceği ve Avrupa çapında bir güvensizlik yaratacağı düşünüldüğünde söz

“ Tarafların askeri varlıklarını arttırması, NATO ile Rusya arasındaki silahlanma yarışını bu coğrafyaya taşıyabilir. ”

konusu durum, NATO tarafından daha kabul edilebilir bir senaryodur.

Neticede Batılı güçlerin en kırılgan noktası şeklinde değerlendirilen Suwalki Koridoru'nun savunmasızlığının çözümü için birkaç seçenek bulunmaktadır. Bununla birlikte Rus güçlerinin halihazırda Ukrayna'da bulunmasının Avrupa için yarattığı sonuçlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Avrupa'nın Kremlin'e verdiği yanıtlar ve uyguladığı yaptırımlar, Rusya'nın uluslararası toplumdan izolasyonunu amaçlamaktadır. Bunun karşılığında Rusya'nın bir adım daha atarak Baltık Bölgesi'ni hedeflemeyeceğinin hiçbir garantisi yoktur. Dahası NATO'nun geçidin Baltıklara ilişkin yarattığı güvensizlik ortamını ortadan kaldırırken; atacağı adımlar, Rusya'nın böyle bir hedefi olmaması durumunda bile Kaliningrad'a oluşturduğu tehdit nedeniyle yine çatışma ortamı yaratabilir. Bu kapsamda Batı'nın hem Rusya'yı kıskırtmaması hem de Suwalki Koridoru'nun güneyini koruma altına alması beklenmektedir. Söz konusu durum içerisinde hem bir ikilem hem de bir paradoks barındırdığı için Suwalki Koridoru'nun bir

tikanıklık noktası olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

[1] Janusz Bugascki, "The Suwalki Corridor", CEPA, <https://cepa.org/the-suwalki-corridor/>, (Erişim Tarihi: 25.03.2022)

[2] Michal Baranowski, "Secure NATO's Borders Before Putin's War Spills over", The German Marshall Fund, <https://www.gmfus.org/news/secure-natos-borders-putins-war-spills-over>, (Erişim Tarihi: 25.03.2022)

[3] Shari Kulha, "How the Little-Known Suwalki Corridor Could Largely Block NATO Assistance to Baltic States", National Post, <https://nationalpost.com/news/world/how-the-little-known-but-vital-suwalki-corridor-could-block-nato-road-and-rail-assistance-to-baltic-states>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022)

[4] "Baltic States Fear Encirclement as Russia Security Threat Rises", Financial Times, <https://www.ft.com/content/38b1906f-4302-4a09-b304-dc2ecf5dc771>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022)

[5] David Axe, "The Suwalki Gap Is NATO's Achilles' Heel and the Place Where Russia Could Start War", The Daily Beast, <https://www.thedailybeast.com/the-suwalki-gap-is-natos-achilles-heel-and-the-place-where-russia-could-start-war>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022)

[6] Ronald Sury, "Ukraine War Follows Decades of Warnings That NATO Expansion into Eastern Europe Could Provoke Russia", The Conversation, <https://theconversation.com/ukraine-war-follows-decades-of-warnings-that-nato-expansion-into-eastern-europe-could-provoke-russia-177999>, (Erişim Tarihi: 26.03.2022)

[7] Aynı yer.

Tonşi Zirvesi: Afganistan'ın Komşuları Taliban'dan Ne İstiyor?

Çin ve Rusya başta olmak üzere Afganistan'ın komşu devletleri, her ne kadar Taliban Hükümeti'yle ilişkilerini geliştirse de henüz bu yönetimi tanımamışlardır. Bölge devletlerinin Taliban konusunda kolektif bir şekilde hareket ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda Afganistan'ın komşuları, Dışişleri Bakanları düzeyinde önce Pakistan'ın ve daha sonra da İran'ın ev sahipliğinde bir araya gelmiştir. Söz konusu toplantıların üçüncüsü ise Çin'in ev sahipliğinde Tonşi şehrinde gerçekleşmiştir.

Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Pakistan'ın ev sahipliğinde düzenlenen İslam İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları Toplantısı'na özel misafir olarak katılmış ve toplantıda Çin'in İslam Dünyası'yla ilişkisi hakkında konuşma gerçekleştirmiştir. Ardından Wang, Kabil'i ziyaret ederek Taliban yetkilileriyle görüşmüştür. Görüşme sırasında Wang, Taliban Dışişleri Bakanı Emirhan Muttaki'yi Çin'in ev sahipliğinde düzenlenecek toplantıya davet etmiştir. Mevzubahis toplantıya Tacikistan, Özbekistan, Türkmenistan, Pakistan, İran ve Çin'in yanı sıra Rusya, Katar ve Endonezya Dışişleri Bakanları da katılmıştır. Bunlarla birlikte Çin'in ev sahipliğinde Çin, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Pakistan'ın Afganistan Özel Temsilcilerinden oluşan Genişletilmiş Troyka Toplantısı da düzenlenmiştir.

Ahmad Khan DAWLATYAR
ANKASAM AF-PAK
Uzmanı

Çin Devlet Başkanı Şi Jinping, düzenlenen toplantıya bir mektup göndererek Pekin'in Afganistan politikasıyla ilgili mesajlarını taraflara iletmıştır. Mektupta, Afganistan'da parlak bir gelecek için ülkenin komşularının Afgan halkını desteklemeye çalışması gerektiği ve barışçıl, istikrarlı ve gelişen bir Afganistan'ın bölge ve dünyanın çıkarına olacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte Şi, Afganistan'ın kaostan çıkararak istikrarlı bir düzene doğru ilerlediğini ve Pekin'in Afganistan'ın egemenliğine, bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne saygı duyacağını ve bahse konu olan ülkenin istikrarını ve gelişmesini destekleyeceğini dile getirmiştir. [1]

Toplantıda en çok dikkat çeken konular ise Rusya ve İran Dışişleri Bakanlarının açıklamaları olmuştur. Yaptığı konuşmada Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, ülkesinin Taliban Hükümeti tarafından atanan bir diplomata akreditasyon verdiğini belirterek terör örgütü Devletü'l Irak ve's Şam (DEAŞ) başta olmak üzere diğer terör örgütlerin önce Orta Asya devletlerine ardından da Rusya'ya geçmesinden endişe duyduğunu söylemiştir. Bununla birlikte Taliban ile bölge devletlerin arasındaki güçlü ticaret ve ekonomik ilişkinin tanınmanın önünü açacağını ifade ederek Afganistan'a komşu devletlerinin ABD ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) askeri üs vermemesi gerektiğini söylemiştir.[2]

İran Dışişleri Bakanı Emir Abdullahiyan ise DEAŞ'ın Afganistan'daki faaliyetlerine ilişkin endişelerini dile getirerek teröre karşı bölge devletlerinin ortak hareket etmesi ve bu konuda özel bir birimin oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir.[3]

Toplantının ardından ortak bir bildiri de yayımlanmıştır. Bildiride, Afganistan'da kalıcı barışın sağlanmasının yolunun siyasi diyalog, kapsayıcı hükümet, ılımlı iç ve dış politika ve komşu devletler başta olmak üzere tüm devletlerle dostça ilişki kurmaktan geçtiğine vurgu yapılmıştır.

Ayrıca bildiride Taliban'la görüşmelerin arttırılmasına ve Afganistan'daki gelişmelerden sorumlu olan devletlerin sorunun çözülmesinde rol alması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bildiride Taliban'dan söz edilmeyerek Afgan halkının haklarının korunmasına değinilmiştir. Toplantıya katılanlar, insani yardımların siyasallaştırılmasına karşı olduklarını ve yardımların dağıtılmasında Afganistan'a merkezi bir rol verilmesi gerektiğini açıklamıştır. Son olarak taraflar, bu ülkenin ekonomik gelişmesine destek vereceklerini belirterek Afganistan'ın terörle mücadelede odaklanması ihtiyacına değinmiştir.[4]

Rusya ve Çin başta olmak üzere Afganistan'ın komşuları, ABD'nin Afganistan'ı hızlıca terk etmesinin ülkenin daha fazla istikrarsızlaşmasına yol açtığını ifade etmiştir. Buna göre Batı, Afganistan'da başarısız olmuş ve sorunu çözmek bir yana daha da derinleştirmiştir. Toplantıya iştirak eden devletlerin Afganistan konusunda farklı çıkarları bulursa da ülkenin istikrarsızlığı konusunda benzer endişeleri taşıdıkları öne sürülebilir. Bu bağlamda özellikle de Çin'in Afganistan'da siyasi ve ekonomik hedeflerinin bulunduğu söylenebilir.

İran, Rusya ve Çin, ABD'nin Afganistan'dan çekilmesinden en mutlu olan devletlerdir. Dolayısıyla Taliban'ı hoş karşılamışlar ve Kabil'deki Büyükelçiliklerini kapatmayarak Taliban'la ilişkilerini sürdürmüşlerdir. Lakin uluslararası toplum, her ne kadar Afganistan'a insani yardım malzemeleri ve para gönderse de Taliban Hükümeti'ni tanımamaktadır ve bu durum, Afgan halkını açlık ve insani krizle karşı karşıya bırakmaktadır.

Rusya ve Çin, Batı'nın ciddi rakipleri olarak "Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın." mantığıyla Batı'yı beklemeden Taliban'la uzlaşarak Afganistan'da oluşan güç boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Bir diğer ifadeyle bu iki devlet, uluslararası toplumun belli isteklerini Taliban'a kabul ettirerek gücünü dünyaya göstermeye çalışmaktadır.

Çin ve Rusya, Batılı devletler gibi insan hakları, demokrasi ve ulus-devlet inşa etme meselelerini dış politikanın bir aracı olarak görmemekte ve Afganistan bağlamında bu hususlara pek vurgu yapmamaktadır. Nitekim Çin Dışişleri Bakanı, Kabil'i ziyaret ederek Çin'in Afganistan'ın iç meselelerine karışmayacağını ve egemenliğine saygı duyacağını açıkça ortaya koymuştur.

Rusya ise Taliban üzerinden ABD'yi başarısızlığa uğratıp; Sovyetler Birliği'nin intikamını aldığına inanmaktadır. Üstelik, Rusya, Ukrayna cephesinde Batı'yla savaşırken; Afganistan'da terör cephesinin açılmasının önünü kesmek istemektedir. Dolayısıyla Moskova, uluslararası toplumun itirazlarına rağmen Taliban'la "De Facto Tanıma" anlamına gelecek şekilde ilişki kurmakta ve Taliban'ın atadığı diplomatı kabul ederek diğer devletlerin Taliban'la diplomatik ilişki kurmasına yönelik teşvikte bulunmaktadır. Rusya'ya göre, Afganistan'da Taliban'ı dengeleyecek bir güç bulunmamaktadır. Dolayısıyla Taliban'a belli ayrıcalıklar tanıyan Moskova yönetimi, böylelikle çıkarlarını maksimize etmeye çalışmaktadır.

Pekin'in Taliban'dan isteklerinden bir diğeri ise DEAŞ başta olmak

üzere Çin'in ulusal güvenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik tehdit teşkil edecek örgütlerle arasına mesafe koyması ve bu örgütlerle mücadele etmesidir. Çünkü Afganistan'daki terör örgütlerin faaliyetleri, bir taraftan doğrudan Çin'e yönelik tehdit oluştururken; diğer taraftan da Çin'in ekonomik çıkarlarına zarar vermektedir. Bu da Taliban'ın tanınmasını zorlaştırmaktadır. Pekin yönetimi, Sovyetler Birliği ve ABD'nin tecrübelerinden kendi adına dersler çıkartarak Afganistan'a asker konuşlandırmak yerine; Taliban üzerinden çıkarlarını sağlamaya odaklanmıştır. Bu nedenle de Çin Devlet Başkanı, Afganistan'daki kaosu istikrarlı bir düzene doğru evrildiğini ifade ederek ABD'nin Afganistan'daki varlığını kaos dönemi şeklinde tanımlamakta ve Taliban'ı düzeni sağlayan bir aktör şeklinde nitelendirmektedir.

Çin'in bir başka hedefi de Afganistan'ın madenleridir. Zira Pekin yönetimi, büyüten ekonomisini sürdürmek için hammaddeye ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda Çin, Afganistan'ı Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru'na dahil ederek ekonomik anlamda azami kazanım elde etmeye çabalamaktadır. Pakistan'la yakın

“ Çin ve Rusya başta olmak üzere Afganistan'ın komşuları, Taliban'ı resmen tanımamakta ve de facto işbirlikleri geliştirmektedir. ”

Çin ve Rusya başta olmak üzere bölge devletleri tarafından tanınmayı, söz konusu devletlerden insani krizin aşılmasına yönelik yardım almayı, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde (BMGK) Batı'nın talep edeceği yaptırımların Rusya ve Çin aracılığıyla bertaraf edilmesini ve bu ülkeler vesilesiyle ulusal rezervlerine yönelik Amerikan blokesinin kaldırılması noktasında uluslararası kamuoyu oluşturmayı hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda Taliban, komşu devletlerin desteğini almak için Afganistan topraklarının hiçbir devlete karşı kullanılmasına müsaade etmeyeceği sözünü vermektedir.

Sonuç olarak Çin ve Rusya başta olmak üzere Afganistan'ın komşuları, Taliban'ı resmen tanımamakta ve de facto işbirlikleri geliştirmektedir. Ancak ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi, bölgesel aktörlere bazı fırsatlar sunmuştur. Çin ve Rusya da bu fırsatları değerlendirilmeye çalışmaktadır. Lakin yaşanan durum, aynı zamanda çeşitli tehditleri de beraberinde getirmektedir. Çin ve Rusya, Afganistan'daki terör, radikalizm, uyuşturucu kaçakçılığı, göç ve ekonomik ve insani sorunları göz önünde

ilişkiye sahip olan Taliban'ın Afganistan'da egemen olması, Çin'in ekonomik hedeflerine ulaşması konusunda bir fırsattır. Bu bağlamda Çinli firmaların Afganistan madenlerini işletme konusunda Taliban'la görüşmeler gerçekleştirdiği ve devrik rejim döneminde yapılan antlaşma gereği bakır ithalatına başladığı bilinmektedir. Ayrıca Çin, Taliban'ı Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru'na dahil ederek söz konusu projenin hayata geçirilmesinin önündeki sorunları Taliban aracılığıyla çözmeyi planlamaktadır. Çin Devlet Başkanı'nın "istikrarlı ve gelişen bir Afganistan'ın bölgenin ve dünyanın çıkarına uygun olacağı" şeklindeki ifadesini de bu çerçeveden okumak gerekir.

ABD, Taliban'ı tanımamasının yanı sıra Afganistan'ın ulusal rezervlerini bloke etmiş ve bazı Taliban yöneticilerine yaptırımlar uygulamıştır. Dahası Washington yönetimi, Taliban'la görüşmeleri askıya almıştır. Dolayısıyla Taliban, Batı'dan umudunu kesmekte ve yönünü Çin ve Rusya başta olmak üzere bölge devletlerine çevirmektedir. Bu sebeple Taliban, Rusya ve Çin'le daha fazla yakınlaşabileceğini düşünmektedir. Taliban,

bulundurmakta ve ülkenin istikrarsızlaşmasının önüne geçmenin yollarını aramaktadır. Söz konusu devletlerin yönetsel olarak ise Afganistan'ı dünyadan izole etmek yerine, işbirliği zeminine çekmeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

[1] "درک دیکتاتورانه افغانستان را تیم احمدی هاروشک شقن رب نیچ", Afghanistan International, <https://www.afintl.com/202203317417>, (Erişim Tarihi: 02.04.2022).

[2] "یزکر می ایس آ ه باتسن اغفا قی رط زا ای ارگم اس ا ذوفن ه رابرد هیسور ینارگن", Ufuqnews, <https://ufuqnews.com/archives/198651>, (Erişim Tarihi: 02.04.2022).

[3] "داجی راتساوخ، باتسن اغفا رد شعاد تیل اغفا زا ینارگن زاربا اب ای ه لادبع", 8am, <https://8am.af/commenting-on-isils-activities-in-afghanistan-abdullahian-called-for-a-special-counter-terrorism-campaign/>, (Erişim Tarihi: 02.04.2022).

[4] "داجی و وگتفگ قی رط زا یم تیش آ ه ای استسد: باتسن اغفا ناگ هیاسمه", 8am, <https://8am.af/afghanistans-neighbors-achieving-national-reconciliation-is-possible-through-dialogue-and-the-establishment-of-an-inclusive-political-structure/>, (Erişim Tarihi: 02.04.2022).

**Mustafa Cem
KOYUNCU**
ANKASAM
Asya-Pasifik
Araştırma Asistanı

ABD ile Çin Arasında Kalan Ülke: Filipinler

Uluslararası ilişkiler, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) dominant pozisyonundan çok kutuplu bir yapıya doğru evrilirken; bölgeler arası geçişi sağlayan coğrafyada bulunan ülkelerin önemi giderek artmaktadır. Mevzubahis bölgelerdeki ülkeler, sistemdeki güç boşluklarını ya da büyük güçlerin kendileri üzerindeki çıkarlarını kullanarak daha fazla hak talep etmekte ve kendi ajandalarını oluşturarak geleneksel dış politikalarında değişime gitmektedir. Bu coğrafyaların başında gelen Hint-Pasifik bölgesinin önemini giderek artırması, Güneydoğu Asya'yı ve bölgedeki ülkeleri ön plana çıkarmıştır.

Son yıllarda Güneydoğu Asya; Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Çin arasındaki bölgesel ve küresel rekabet açısından daha kritik hale gelmiştir. Pekin'in Güney Çin Denizi'nde artan donanma gücü ve "Dokuz Çizgi Hattı Stratejisi" bağlamındaki politikaları, ABD'nin Hint-Pasifik stratejine daha fazla meydan okuma anlamı taşımaktadır.

Bu kapsamda iki ülkenin diplomatları, kendi çıkarlarına ulaşabilmek amacıyla Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) tarafından düzenlenen zirvelere katılım göstermekte ve bölge başkentlerine ziyaretler düzenlemektedir. Bu anlamda Filipinler, her iki ülkenin de öncelikleri arasına girmiştir. Güneydoğu Asya'nın önemli bir coğrafyasında bulunan Filipinler'in dış politikada kendi ajandasını takip etmeye çalışması, bölgede hayli dikkat çekici bir gelişme olarak algılanmış ve söz konusu ülke, rekabetin en yoğun yaşandığı yer olarak görülmüştür.

Filipinler; Güney Çin Denizi ve Filipin Denizi'nin, Endonezya, Japonya ve Çin hattının merkezinde konuşlanmış yaklaşık 7.000'den fazla adadan oluşmaktadır. Bahsi geçen ülkelere yakınlığı, ekonomik koridorlar üzerinde coğrafi bir avantaj yaratırken; Güney Çin Denizi'nin bir parçası olması da Pekin-Washington rekabetinin asli unsurlarından biri haline gelmesine neden olmuştur.

Daha geniş bir perspektiften bakıldığında Filipinler, Hint ve Pasifik Okyanusları arasındaki deniz ulaşım hatlarının stratejik bir durağı olarak da görülmektedir. Jeopolitik önemi göz önüne alındığında, Filipinler'in bölgedeki güç dengesini müttefiki olduğu büyük gücün lehine değiştirebilecek kapasiteye sahip olduğu söylenebilir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ABD'nin Pasifik politikalarında önemli bir ülke olarak gördüğü Filipinler, özellikle güvenlik alanında ABD'yle önemli anlaşmalar imzalamıştır. ABD ile Filipinler arasında 30 Ağustos 1951 tarihinde imzalanan "Karşılıklı Savunma

Antlaşması (MDT)", iki ülke açısından bölgesel güvenliği güçlendiren önemli bir dönüm noktası olmuştur. Tarafların 1999 yılında imzaladığı "Ziyaret Kuvvetler Anlaşması (VFA)" ve 2014 yılında imzalanan "Gelişmiş Savunma İşbirliği Anlaşması (EDCA)", ABD birliklerinin Filipinler'deki askeri üslerine erişiminin önünü açmıştır.[1]

Askeri anlaşmaların yanı sıra 1989 senesinde "İkili Ticaret ve Yatırım Çerçeve Anlaşması (TIFA)" da imzalanmıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın 2019 yılındaki verilerine göre, iki ülke arasındaki karşılıklı ticaret hacmi 27 milyar doları aşmış ve ABD, Filipinler'in üçüncü büyük ticaret ortağı haline gelmiştir.[2]

Bununla birlikte ABD açısından Filipinler, ekonomik bir partnerden ziyade bir güvenlik ortağıdır. Filipinler'deki karar alıcılar da ABD'nin güvenlik şemsiyesi içerisinde bulunmaya istekli olmuşlardır. Bu sebeple uzun yıllar müttefiklik ilişkisi içinde bulunan iki ülke, 2016 yılında Rodrigo Duterte'nin Filipinler Devlet Başkanı olmasıyla bir yol ayrımına girmiştir.

Duterte, göreve başladığı andan itibaren, Manila'nın ABD eksenli dış politikasını Çin merkezli bir yönelime çevirmiştir. Bunun en önemli göstergelerinden biri ise Duterte'nin Filipinler ile Çin arasında yaşanan tartışmalı resifler hakkında uluslararası mahkemenin Filipinler lehine vermiş olduğu kararı, görmezden gelmiş olmasıdır.[3] Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki hak iddialarına karşı, Uluslararası Tahkim Mahkemesi'nin verdiği bu kararın göz ardı edilmesi, Pekin'i bölgedeki yayılmacı politikalar noktasında cesaretlendirmiştir. Buna ek olarak Duterte, Çin'in Kuşak Yol Projesi'nden yararlanmak için de çeşitli çağrılar yapmıştır.

2016 yılında Duterte ve heyetinin Çin'e yaptığı ziyarette 24 milyar dolarlık yatırım anlaşması imzalaması[4] ve 2018 senesinde Çin Devlet Başkanı Şi Jinping'in Filipinler'e gerçekleştirdiği ziyaret, ikili ilişkiler açısından dönüm noktası olmuştur. Bu ziyaret sırasında ilişkilerin kapsamlı stratejik işbirliği seviyesine yükseltilmesine karar verilmiş ve 29 işbirliği anlaşması imzalanmıştır.[5] Çin'in 2020 yılına ilişkin verilerine göre, taraflar arasındaki ticaret hacmi 61,1 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakam, Pekin'in Filipinler'in en büyük ticaret ortağı haline geldiğini ortaya koymaktadır.[6]

Duterte, iktidara gelmesinin ardından hem uluslararası arena da hem de iç politikada tartışmalı bir isim olmuştur. Özellikle de diplomatik dilin dışına çıkan söylemleriyle, eleştirilerin hedefi olmuştur. Örneğin Duterte'nin ABD Eski Başkanı Barack Obama'ya ettiği küfür, uzun bir süre tartışılmıştır.[7] Benzer şekilde uyuşturucu karşıtı kampanyada yaşanan insan hakları ihlalleri

nedeniyle ABD'nin Filipinleri eleştirmesi üzerine Duterte, ülkede konuşlanmış ABD Özel Kuvvetleri'ni sınır dışı etmeyi, tüm ortak askeri tatbikatları sona erdirmeyi ve gerekirse mevcut ikili güvenlik anlaşmalarını feshetmeyi içeren tehditlerde bulunmuştur.[8]

Şüphesiz Duterte'nin gözünde Çin'in artan gücüne karşı açık bir ABD müttefiki olmak, Manila'ya tehlikeye atan bir durumdur. Bu sebeple geleneksel müttefiki olan Washington'un etkisini kırmak için Pekin'e yönelmektedir. Bu dış politika yönelimi, mantıklı bir hamle gibi görünse de Çin'in sık sık "Dokuz Çizgi Hattı Stratejisi" bağlamında Filipinler karasularını ihlal etmesi, güvenlik bürokrasisi ve Dışişleri'nde Duterte'ye karşı olumsuz bir tavır oluşmasına yol açmıştır. Nitekim 7 Mart 2021 tarihinde Güney Çin Denizi'ndeki tartışmalı bir resifin çevresinde Çin'e ait 220 teknenin demirlemesi üzerine Filipinler Dışişleri Bakanı Teodoro Locsin'in sosyal medyadan Çin'e küfür etmesi,[9] Çin'in artan ihlallerine karşı emekli asker ve polislerin ortak bir bildiri yayınlayarak Duterte'yi Pekin'e karşı tavır almaya çağırması[10] ve Duterte'nin AUKUS Anlaşması'nı tehdit olarak gören açıklamasına rağmen Dışişleri Bakanlığı'nın anlaşmaya verdiği destek, söz konusu çatlağı gösteren en önemli gelişmeler olmuştur.

Filipinler'de Washington'la ilişkileri önemseyen güvenlik bürokrasisi, hükümetin ABD'ye açık bir şekilde düşmanlık besleme politikasını zaman içinde kırmayı başarmıştır. Özellikle de Donald Trump döneminde iki liderin karşılıklı olumlu açıklamaları ve Duterte'nin tek taraflı feshettiği Gelişmiş Savunma İşbirliği Anlaşması'na tekrardan yeşil ışık yakması, söz konusu yumuşamayı doğrulamaktadır. Hiç kuşku yok ki; bu yumuşamanın arkasında yapılacak seçimlerin de etkisi vardır.

Seçime gidecek olan Filipinler, önemli bir eşikten geçecektir. Yıllardır yabancı ülkelere ve iç siyasi olaylara karşı sert siyasal söylemlerin egemen olduğu Manila, artan Çin-ABD rekabeti sebebiyle son dönemde dış desteğe-müdahaleye daha açık bir hale gelmiştir. Her ne kadar Duterte'nin aday olmayacağı açıklanmışsa da onun popüler liderliği, işaret edeceği kişiye mühim bir destek sağlayacaktır. Bu noktada karşımıza Eski Filipinler diktatörü olan Ferdinand Marcos'un oğlu Marcos Jr. çıkmaktadır.

Marcos, Filipinler'in 17. Devlet Başkanlığı için yapılan anketlere göre favori aday konumundadır. Özellikle de Duterte'nin kızı olan Sara Duterte'nin Marcos Jr'un seçim kampanyasına dahil olacağını ve Başkan Yardımcılığı için aday olacağını açıklaması,[11] seçimin kaderini Marcos lehine etkileyebilecek bir hamledir.

Bunun yanı sıra Filipinler Devlet Başkan Yardımcısı Leni Robredo'nun da son dönemde başlattığı "Pembe Dalga" hareketiyle oylarını sürpriz bir şekilde arttırdığı gözlemlenmektedir. Nitekim Filipinli seçmenlerin yaklaşık %25'ine sahip olan Mindanao Adası'nda bulunan Kuzey Davao ve Güney Davao Valileri olan Edwin Jubahib ve Marc Douglas Cagas IV'ün Robredo'ya desteklerini ifade etmesi dikkatle not edilmelidir.[12] Her ne kadar anketlerde Marcos ile Leni arasında ciddi bir fark olsa da farkın giderek kapandığı görülmekte ve çekişmeli bir yarışın yaşanacağı tahmin edilmektedir.

Son yıllarda giderek artan Çin karşıtı hareketler ve bürokrasinin ABD yanlısı bir adayı destekleme ihtimali, Filipinler'in hayli sıcak bir seçim yarışı içine gireceğine işaret etmektedir. Bir taraftan Çin'in ekonomik etkisi ve Güney Çin Denizi kaynaklı Pekin'e karşı yükselen milliyetçi söylemler; diğer taraftan güvenlik ve dış işleri bürokrasisinde güçlü olan ABD'nin etkisi, Filipinler'in gelecekteki çizeceği rotanın ana dinamiklerini oluşturacaktır.

[1] Matthew Hughes, "Is the U.S.-Philippines Alliance Obsolete?", National Interest, <https://nationalinterest.org/blog/skeptics/us-philippines-alliance-obsolete-185722>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[2] Anthony Kim, "Marking a Milestone with Manila: 75 Years of U.S.-Philippines Relations", Heritage, <https://www.heritage.org/asia/commentary/marking-milestone-manila-75-years-us-philippines-relations>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[3] "Philippines to 'Set Aside' South China Sea Tribunal Ruling to Avoid Imposing on Beijing", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2016/dec/17/philippines-to-set-aside-south-china-sea-tribunal-ruling-to-avoid-imposing-on-beijing>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[4] Pia Ranada, "Duterte Bringing Home \$24B Worth of Deals from China", Rappler, <https://www.rappler.com/business/149886-duterte-business-deals-contracts-china-visit/>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[5] An Baijie, "China, the Philippines Sign 29 Agreements During Xi's Visit", China Daily, <https://www.chinadaily.com.cn/a/201811/20/W55bf404e8a310eff303289ecc.html>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[6] "China-Philippines Relations Shine Brighter in the Tempering of Time", Embassy of the People's Republic of China in the Republic of the Philippines, <https://www.mfa.gov.cn/ce/ceph//eng/sqx/dsjh/t1882350.htm#-text=in%202020%2C%20the%20bilateral%20trade,%20year%20increase%20of%200.3%25.&text=China%20remains%20the%20largest%20trading,foreign%20investors%20of%20the%20Philippines>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[7] "Obama Cancels Meeting with Philippine President after Getting Called a 'Son of a b—'", Business Insider, <https://www.businessinsider.com/afp-philippines-duterte-calls-barack-obama-son-of-a-whore-2016-9>, (Erişim tarihi: 04.02.2022).

[8] "Southeast Asian Perspectives on US-China Competition", Lowy Institute, <https://www.loyy-institute.org/publications/southeast-asian-perspectives-us-china-competition#-text=South-east%20Asians%20inhabit%20a%20region,important%20issues%20facing%20the%20region>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022), s.17.

[9] "Get the F*** Out: Filipino Diplomat Fumes over China Incursions", Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/4/get-the-f-out-filipino-diplomat-fumes-over-china-incursions>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[10] Frances Mangosing, "Retired Military, Police Execs Call for Unity vs China Aggression", INQUIRER, <https://globalnation.inquirer.net/196327/retired-military-police-execs-call-for-unity-vs-china-aggression>, (Erişim Tarihi: 04.02.2022).

[11] "Duterte's Daughter Says Teaming up with Marcos for Philippine elections", Khaleej Times, <https://www.khaleejtimes.com/asia/dutertes-daughter-says-teaming-up-with-marcos-for-philippine-elections>, (Erişim Tarihi: 19.02.2022).

[12] Raissa Robles, "Philippine Presidential Election Heats up as Marcos and Duterte Lose Ground to Robredo in Key Battleground of Davao", SCMP, <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3171754/philippine-presidential-election-heats-marcos-and-duterte-lose>, (Erişim Tarihi: 18.04.2022).

HABER ANALİZ

Finlandiya'nın NATO Üyeliği Mümkün Mü?

Rusya'nın Ukrayna saldırısı birçok dünya ülkesini güvenlik politikalarını yeniden gözden geçirmeye zorladı. Bu nedenle tartışmaların odak noktası haline gelen Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), ittifak üyesi olmayan devletlerin bir numaralı gündem başlığı oldu. Ukrayna'daki savaşın ardından birçok ülkeden NATO üyeliği taleplerine ilişkin açıklamalar yapıldı. Ancak en dikkat çekici gelişmelerden biri, daimi tarafsızlık statüsüne sahip olan İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine ilişkin açıklamalar oldu. İsveç Başbakanı Magdalena Andersson, NATO'yla ilişkileri derinleştirmek için görüşmelerini söylese de NATO üyeliğini şimdilik düşünmediklerini açıkladı. Avrupa Birliği (AB) üyesi olan Finlandiya ise NATO üyeliğini tartışmaya devam ediyor. Finlandiya Başbakanı Sanna Marin, ülkesinin ittifaka katılımı için hızlı bir üyelik sürecinin işletilm-

esini tercih etmediklerini ve kararın ilkbaharda verileceğini söyledi.

Finlandiya ve İsveç'in üyelik açıklamalarına NATO'dan da yeşil ışık geldi. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, iki ülkenin ittifaka katılmak istemesi halinde, katılım sürecini hızlandırabileceğini söyledi. Rusya ise iki ülkeyi NATO üyeliğinin gerçekleşmesinin siyasi ve askeri sonuçlar doğuracağı konusunda uyardı. Özellikle de Finlandiya'nın üyeliğine ilişkin tartışmalar, Rus basınında geniş yer buldu.

Bu kapsamda Finlandiya'nın NATO üyeliğine ilişkin gelişmeleri Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'ne (ANKASAM) değerlendiren uzmanlar, sürecin kolay olmadığı görüşündeler.

Sibel MAZREK
ANKASAM Medya
Koordinatörü

Dr. Emre OZAN
ANKASAM
Danışmanı

“Finlandiya, Rus tehdidi karşısında savunmasını güçlendirir ama NATO üyeliği kolay alınabilecek bir karar değil.”

Finlandiya'nın NATO üyelik sürecinin Ukrayna'daki savaş bağlamında ele alınması gerektiğini belirten ANKASAM Danışmanı Dr. Emre Ozan, Helsinki Hükümeti'nin ittifaka katılım talebinin Rusya'dan algıladığı güvenlik tehdidiyle ilgili bir durum olduğunu söyledi. Ozan, “Bu üyelik, bir gün gerçekleşecek olsa bile çok hızlı bir katılım süreci olmayacaktır. Finlandiya’da bu konuda geniş bir uzlaşma söz konusu değil. Son yapılan görüşmeler de bunu gösteriyor. Konuyla ilgili parlamentoda bir görüşme oldu. Dolayısıyla kamuoyunda bir uzlaşma henüz sağlanmış değil ama Ukrayna’daki savaş sonrasında NATO üyeliği için desteğin arttığını görüyoruz. Mevcut durumda üyelik olup olmayacağına ilişkin kesin bir şey söyleyemeyiz. Fakat Finlandiya’nın Rusya’dan algıladığı tehdidin artması nedeniyle Helsinki yönetimi, ilerleyen zamanlarda daha fazla silahlanmaya yönelecektir.” ifadelerini kullandı.

Finlandiya'nın NATO'ya katılması halinde bunun sonuçları olacağını vurgulayan Ozan, “Finlandiya, tarafsız bir devlettir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında herhangi bir askeri ittifaka üye olmamayı taahhüt etmiş; ancak bunu kendi tercihiyle yapmamıştı. Sovyetler Birliği’yle yapılan anlaşmanın ardından bu karar alınmıştı. Bir zorunluluk nedeniyle böyle bir tarafsızlık statüsüne geçilmişti; ancak Finlandiya, askeri olarak değil ama siyasi ve ekonomik olarak Batı ittifakının bir parçasıdır. Dolayısıyla NATO’ya üyelik, Finlandiya açısından çok önemli siyasi ve hatta askeri sonuçlar ortaya çıkarabilir. Bu nedenle söz konusu karar kolay bir karar değildir.” dedi. Ayrıca Ozan, Rusya-Ukrayna Savaşı’nın dünyada kurulan düzeni büyük ölçüde değiştirdiğini ve Avrupa’nın güvenliğinde yeni bir düzen arayışının söz konusu olduğunu sözlerine ekledi.

Doç. Dr. Evren KÜÇÜK
Kastamonu
Üniversitesi
Öğretim Üyesi

“Finlandiya’nın NATO üyeliği düşük bir ihtimal.”

Rusya’nın askeri hareketlerinin Finlandiya’da ciddi bir tedirginliğe yol açtığını belirten Doç. Dr. Evren Küçük, Helsinki’nin NATO üyeliğinin avantajları ve dezavantajlarını hesapladığını ve başvuru için doğru zamanı beklediklerini belirtti. Evren, “Rusya’yla uzun bir sınırı olan Finlandiya, Soğuk Savaş süresince bağımsızlığını korumak adına Sovyetler Birliği’ne karşı mesafeli davranarak tarafsızlık politikasını korumayı başardı. Son gelişmelerle birlikte Finlandiya’nın tutumu da değişiyor. Eğer ki Rusya, provokasyonlarını arttırırsa, tarafsızlığı gelenek edinmiş olan Finlandiya ve İsveç, NATO’ya sığınmak durumunda kalacak.” diye konuştu.

Rusya-Finlandiya arasında 1.340 kilometrelik bir sınırın olduğunu ve ülke nüfusunun %1,6’sını Rusların oluşturduğunu belirten Küçük, Finlandiya’nın Rusya’ya olan enerji bağımlılığı nedeniyle ikili ilişkilerin ciddi bir şekilde gözden geçirilmesinin gerekeceğini vurguladı.

Küçük, Finlandiya’nın NATO üyeliğinin düşük bir ihtimal olduğunu belirterek, “NATO’yla olan imtiyazlı ortaklıklarını kaybetmek istemeyen Finlandiya, İsveç’le birlikte hareket ederek ortak bir karar alma peşinde.” dedi.

Ayrıca Küçük, Rusya’nın olası ittifak üyeliğini cevapsız bırakmayacağını ve üyeliği engellemeye çalışacağını da belirtti.

Doç. Dr. Şafak OĞUZ
Kapadokya
Üniversitesi
Öğretim Üyesi

“Finlandiya’nın NATO üyeliği kolay bir süreç değil.”

Finlandiya’nın Rus tehdidi karşısında İsveç’le ortak hareket ettiğine ve NATO üyeliğine yönelik tutumunu yumuşattığına dikkat çeken Kapadokya Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şafak Oğuz, üyeliğe onay vermenin kolay bir süreç olmayacağını ve NATO müttefiklerinin daha temkinli davranacaklarını ifade etti.

Rusya’nın olası üyelik konusunda vereceği tepkiye değinen Oğuz, “Ukrayna, Belarus, Baltık Devletleri ve Finlandiya’ya uzanan hat düşünüldüğünde, Rusya’nın NATO ile arasında tampon bir bölge oluşturmayı hedeflediği ve dolayısıyla NATO’yla sınır komşusu olmak istemediği görülmektedir. Nitekim Rus yetkililer de bunu net bir şekilde dile getirmektedir. Ukrayna ve Gürcistan’a yönelik hamleleriyle bu iki devletin NATO’ya üyelik umutlarını söndüren Rusya, bir anlamda Finlandiya’nın da üyelik sürecinin önünü almaya ve NATO’yla sadece Norveç ile Estonya/Litvanya üzerinden kısa bir sınıra sahip olmaya çalışmaktadır.” yorumunu yaptı.

Son olarak Finlandiya’nın NATO üyeliğinin farklı bir dönemin kapılarını aralayacağına işaret eden Oğuz, üyeliğin tehlikeli bir silahlanma yarışının önünü açacağını öne sürdü.

Uluç ÖZÜLKER
Emekli Büyükelçi

“Rusya, Finlandiya’nın NATO üyeliği için ‘bu da benim kırmızı çizgidir’ diyemez.”

Süreci tarihsel bir perspektifle değerlendiren Emekli Büyükelçi Uluç Özülker, Finlandiya’nın Sovyetler Birliği döneminde zorunlu tarafsızlık statüsü kazanmasına değinerek “Finlandiya, NATO’ya üye olmak için müracaat ettiğinde Rusya, ‘Bu, benim için bir kırmızı çizgidir.’ diye ortaya çıkamaz.” dedi.

Özülker, “Finlandiya, çok büyük bir ülke değil ama bir göller ülkesi. Çok karlı ve ormanlık bir ülke. Bu iklim koşullarında savaşmak, öyle kolay bir iş değil.” diyerek geçmişte Sovyetler Birliği’nin Finlandiya’dan istediği ile günümüzde Rusya’nın Ukrayna’dan istediğinin aynı olduğunu belirtti.

Avrupa’da Finlandiya’yla birlikte İsveçre, İsveç ve Avusturya’nın daimi tarafsızlık statüsüne değinen Özülker, “Birleşmiş Milletler (BM) kurulduğunda, İsveçre buraya girmemiştir. Yine AB’ye katılmayı tercih etmiştir. Ancak İsveçre, ‘Ben politikamda tarafsızım ama Batı’yla işbirliği yapabilirim’ diyeceği bir pozisyona geçiyor. Avusturya ve Finlandiya’nın tarafsızlık statüleri ise biraz farklıdır. Onlar boyunduruktan kurtularak egemenlik kazanmış ülkelerdir. Yani arada önemli bir fark bulunmaktadır.” değerlendirmesi yaptı.

Özülker, Rusya’nın Doğu Avrupa ülkelerinin askeri ittifakın içinde yer almasını istemediğini belirterek, “Rusya’nın Finlandiya’nın NATO’ya üyeliğinin engellenmesi hususunda inatçı olmasına yer yok.” açıklamasında bulundu.

Atilla ALTUNTAŞ
Gazeteci

“Rusya Ukrayna’ dan sonra Finlandiya’ ya bir savaş açmayı göze alamaz.”

Finlandiya’da NATO üyelik sürecinin tartışılmaya devam ettiğini ifade eden Gazeteci Atilla Altuntaş, siyasilerle birlikte Fin halkının yüzde 53’ün üyeliği olumlu karşıladığını belirtti. Altuntaş, “Finlandiya’nın NATO üyeliği bir dönüştürme yaratabilir. Zira NATO’nun beyin ölümünün gerçekleştiği söyleniyordu. Bu söylemi ortadan kaldırmak için NATO uzun süredir İsveç ve Finlandiya’yı üyeliğe ikna etmeye çalışıyordu. İsveç ve Finlandiya’da halk uzun süre NATO’ya işgalci, emperyalist, yayılmacı bir birlik’ gözülü baktığı için siyasiler de ülkelerinin NATO üyeliğine sıcak bakmıyordu. Fakat Rusya’nın Ukrayna işgali, Finlandiya ve İsveç kamuoyunda derin bir korku yarattı ve NATO’ya katılım isteği, her iki ülkede de yüzde 50’nin üzerine çıktı.” dedi.

Finlandiya’nın NATO üyesi olması halinde Rusya’nın sert bir tutum benimseyeceğini öne süren Altuntaş, “Rusya, Finlandiya ve İsveç’in NATO’ya üyelik başvurusunun askeri ve siyasi sonuçları olacağını açıklamıştı. Fakat Ukrayna’daki savaşın uzaması ve Rusya’nın Batı’dan beklenmeyen derecede tepki alması işi biraz zorlaştırıyor. Bu saatten sonra Rusya, Ukrayna’dan sonra Finlandiya’ya bir savaş açmayı göze alamaz ama gaz ve petrol vermektense vazgeçerek ekonomik ambargo uygulayabilir.” değerlendirmesinde bulundu.

Güney Osetya’da Referandum Hazırlığı

2008 yılında Gürcistan’dan tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan eden Güney Osetya, Rusya’ya katılmak için yakın zamanda bir referandum düzenleneceğini duyurdu. Sözde Güney Osetya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Anatoliy Bibilov, Rusya’yla birleşmenin stratejik hedeflerinden biri olduğunu ve buna yönelik adımların en kısa zamanda atılacağını açıkladı.

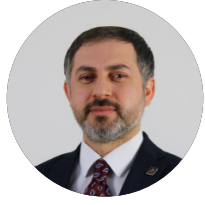
Rusya dışında hiçbir devlet tarafından bağımsızlığı tanınmayan Güney Osetya’ya yönelik ilk tepki, Gürcistan’dan geldi. Gürcistan Dışişleri Bakanı David Zalkaliani, bölgenin Rusya tarafından işgal edildiğini vurgulayarak refer-

andum açıklamasının kabul edilemez olduğunu söyledi. Rusya’dan ise referanduma destek sinyali geldi. Rusya Federasyon Konseyi Dış İlişkiler Komitesi Başkan Yardımcısı Andrey Klimov, referandumun yapılması için yasal bir engelin bulunmadığını belirterek referandumun 4-5 hafta içerisinde düzenlenebileceğini ifade etti.

Güney Osetya’daki referandum hazırlığını Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi’ne (ANKASAM) değerlendiren uzmanlar, Rusya’nın Güney Osetya’daki referandumu desteklediğini dile getirdi.

Sibel MAZREK
ANKASAM Medya
Koordinatörü

**Dr. Sabir
ASKEROĞLU**
ANKASAM Avrasya
Uzmanı

“Güney Osetya’nın Rusya’ya katılma isteği, duyduğu güvenlik endişesinden kaynaklanıyor.”

Güney Osetya’nın güvenlik endişesi duyduğunu belirten ANKASAM Avrasya Uzmanı Dr. Sabir Askeroğlu, referandumun amacının bölge halkının Rusya’ya katılma durumunda kendisini daha güvende hissedeceğini düşünmesinden kaynaklandığını söyledi.

Bölgede daha önce de referandumların yapıldığını hatırlatan Askeroğlu, Rusya’ya katılım için yapılacak bu referandumun Moskova tarafından tanınmasının dünyada sert tepkiyle karşılanacağını söyledi.

Askeroğlu, Rusya’dan referandum hazırlığına ilişkin gelen açıklamalara değinerek “Klimov, devletlerin Rusya’ya katılmalarına yasaların izin verdiğini, bunun için Güney Osetya halkının irade beyan etmesi gerektiğini belirtti. Rusya bakımından herhangi bir engelin olmadığını bu sürecin ne zaman gerçekleşeceğini beklediklerini ve Rusya’nın hukuki konuları 20 yıl önce çözdüğünü öne sürdü.” dedi.

**Prof. Dr. Toğrul
İSMAYIL**
Ankara
Üniversitesi
Öğretim Üyesi

“Referandum, Rusya’nın talebiyle gündeme getirildi.”

Güney Osetya’dan gelen bu tür açıklamaların yeni bir şey olmadığını ifade eden Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Toğrul İsmayıl, referandum konusunun Rusya’nın talebi doğrultusunda gündeme getirildiğini ileri sürdü. İsmayıl, “Rusya, Ukrayna’daki savaştan dolayı gündemi değiştirmek için yeni bir hamle yaparak elini güçlendirmeye çabalanıyor. Lakin Moskova, yanlış bir siyaset yürütüyor. Gürcistan, Rusya’ya yönelik yaptırımlara katılmamıştı ama bu karardan sonra yaptırımlara katıldı ve hava sahasını da kapattı.” ifadelerini kullandı.

Güney Osetya’da bir referandum düzenlenmesinin bölgede yeni bir savaş nedeni olabileceğini belirten İsmayıl, “Rusya, buradaki referandumu destekleyerek yeni bir cephe açıyor. Dolayısıyla bu Gürcistan için savaş nedeni olabilir ama Gürcistan’ın gücü Rusya’ya yetmediği için bu savaş, Batı’ya yönelik bir savaş olur. Tiflis yönetimi, desteği Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) arayacaktır.” yorumunu yaptı.

İsmayıl, “Rusya’yı görüyorsunuz, Ukrayna’daki hamlesini tüm tepkilere karşı sürdürmeye devam ediyor. Moskova’nın Güney Osetya’daki referandumu desteklemesi, bir göz dağı olarak yorumlanabilir. Rusya’nın bu tutumundan diğer komşu devletler de rahatsız olmaya başlayacaktır. Referandum, uluslararası hukuka aykırı bir durum olur ve bu komşu devletlerin toprak bütünlüğünü bozar.” değerlendirmesinde bulundu.

Halil AKINCI
Emekli Büyükelçi

“Rusya, eski halklarını geri alıyor. Bunu da referandum yaparak hukuki bir şekilde tamamlıyor.”

Bölgedeki özerk yapılara değinen Emekli Büyükelçi Halil Akıncı, “Sovyetler Birliği kurulduktan sonra cumhuriyetlerin çoğunda özerk bölgeler oluşturuldu. Bu özerk bölgelerin halkları da cumhuriyete adını veren halka nazaran Moskova’ya daha yakın oldular. Mesela Gürcistan içindeki Güney Osetya ve Abhazya. Bunlar Tiflis Hükümeti’nde değil; Moskova’ya yakındı. Bu, milliyetler politikasının bir sonucudur. Söz konusu özerk bölgelerin yaratılması, Moskova’nın gerektiğinde bu bölge halklarını cumhuriyete adını veren halka karşı kullanması anlamına geliyor. Eğer Gürcüler, Moskova’nın emirlerini dinlemezlerse, o zaman hemen Güney Osetya’da bir gösteri başlar. Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Gürcistan bağımsızlığını kazandığında bu iki bölge ‘bizim de diğer halklar gibi bağımsız olma hakkımız var’ diyerek ortaya çıktı. Karabağ da aynı iddiada bulundu. Moskova da bu işten memnundu. Çünkü bu bölgelerde nüfuzunu sürdürme imkanı ortaya çıkmıştı.” ifadelerini kullandı.

1992-1993 yılları arasında Gürcistan’da yaşanan iç çatışmalar sonrasında ülkeye gönderilen ilk Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) heyetine başkanlık yaptığını hatırlatan Akıncı, “O dönemde bir orta yol bulmaya çalıştık, ateşkesi sağladık; fakat meseleyi kalıcı bir çözüme ulaştıramadık. Güney Osetya, her dönemde Moskova’ya yakın konumlandı. 2008 yılında Gürcistan, Batı’ya yaklaştığı için Rusya’nın müdahalesine maruz kaldığında da Güney Osetya bağımsız hale geldi. Şimdi de Rusya’ya katılmak istiyorlar. Bu durum, Donbas’taki gelişmelere de benziyor. Ancak bu mesele, çok daha eskilere, 1991-1992’li yıllara dayanıyor.” dedi.

Güney Osetya’da düzenlenecek bir referandumun formaliteden ibaret olacağını ve sürece hukuki bir zemin kazandıracağını vurgulayan Akıncı, “Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra Rusya, Vladimir Putin iktidara gelinceye kadar orta büyüklükte bir devlet gibi davrandı. Ancak Rusya’nın derdi, büyük devlet statüsü elde etmektir. Şimdi bir nevi eski halklarını geri alıyor ve böylece büyük devlet statüsüne kavuşmak istiyor. Bunu da referandumlar düzenleyerek hukuki bir şekilde tamamlıyor.” yorumunu yaptı.

Ünal ATABAY
Emekli Kurmay
Albay

“Güney Osetya, Rusya’ya katılarak geleceğini garanti altına almak istiyor.”

Güney Osetya’nın Kuzey Osetya’yla birleşme ihtimaline işaret eden Emekli Kurmay Albay Ünal Atabay, bölgenin kendisini garanti altına almak için Rusya’ya katılmak istediğini ve ardından da Kuzey Osetya’yla birleşme konusunu gündeme getireceğini öne sürdü. Atabay, “Gürcistan’ın Avrupa Birliği (AB) ve NATO üyeliği tartışılıyor. Ukrayna’nın başına gelen ‘Gürcistan’ın da gelir mi?’ sorusu soruluyor. Güney Osetya’nın kendi durumunu kurtarmak için geleceğe dair bir hesap yaptığını düşünüyorum. Burada ‘Ortam müsaitken Rusya’ya katılırsak, geleceğimizi garanti altına alınız’ düşüncesi var. Yani bağımsız olarak kalmak yerine; Rusya’ya katılmayı kendi gelecekleri ve güvenlikleri açısından daha garanti görüyorlar.” ifadelerini kullandı.

Güney Osetya’da referandum düzenlenmesinin bölgede herhangi bir gerginliğe sebebiyet vermeyeceğini iddia eden Atabay, “Bölgedeki halkların gelecekte de bir arada yaşama şansları görünmüyor. Hal böyle olunca, belki Gürcistan kendi iç kamuoyuna böyle yansıtabilir ama bir taraftan sorunun bir parçası çözülmüş olarak da görülebilir. Çünkü Rusya’nın tutumuna karşı itiraz edecek bir gücü bulunmuyor. Batı’nın da Ukrayna’yı destekledikten sonra ne hale geldiği ortada. Tiflis yönetimi, bunu da görüyor. Şu anda Batı’ya güvenecek bir durumu yok. Çünkü Batı, Ukrayna’yla meşgul. Dolayısıyla sessiz sedasız bir şekilde bu süreç atlatılıp geçecektir.” dedi. Ayrıca Atabay, Moskova yönetiminin, Güney Osetya’nın Rusya’ya katılmasına sıcak bakacağını da sözlerine ekledi.

Elnur ENVEROĞLU
Gazeteci

“Ukrayna, Güney Osetya ve Abhazyaya aynı politikanın kurbanıdır.”

Rusya'nın çevresindeki bölgelerin kontrolünü yeniden kazanmaya çalıştığını ifade eden Gazeteci Elnur Enveroğlu, “Ayrılıkçı lider General Anatoly Babilov hem Rusya tarafından finanse edilen hem de iktidara getirilen bir figürdür. Böyle bir açıklama yapması, alışılmadık bir şey değildir.” dedi.

Gürcistan Hükümeti'nin tepkisinin dikkate alınması gerektiğini vurgulayan Enveroğlu, Rusya'nın çok yönlü yayılmacı politikasının altını çizdi. Enveroğlu, “Rusya, tarafsız gibi görünse de yayılmacı politikasını uygulamaya devam ediyor. Ukrayna'da Rusların çoğunlukta olduğu Donbas'ta da benzer bir durum var.” açıklamasında bulundu. Son olarak Enveroğlu, Rusya'nın 100 yıllık bir siyasi hırsının bulunduğu dikkat çekerek Ukrayna, Güney Osetya ve Abhazyaya'nın aynı politikanın kurbanı olduğunu iddia etti.

BASINDA ANKASAM

12 Nisan 2022

ANKASAM Avrasya Uzmanı Dr. Sabir Askeroğlu'nun “Ukrayna Savaşı'nda Putin'in B Planı” başlıklı analizi, Time Türk'te paylaşıldı.

13 Nisan 2022

ANKASAM Avrasya Uzmanı Dr. Sabir Askeroğlu, Rusya-Ukrayna Savaşı'na ilişkin Haber Global'e konuştu.

13 Nisan 2022

ANKASAM Uluslararası İlişkiler Uzmanı Dr. Doğancahan Başaran, Rusya-Ukrayna Savaşı'na ilişkin Haber Global'e değerlendirmelerde bulundu.

14 Nisan 2022

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı'na katıldı.

14 Nisan 2022

ANKASAM Asya Pasifik Araştırma Asistanı Mustafa Cem Koyuncu'nun “Küresel Güç Mücadelesinde Krizin Yeni Adresi: Pasifik Adaları ve Çin'in Stratejisi” başlıklı analizi M5 Savunma Strateji'de yayınlandı.

14 Nisan 2022

ANKASAM Uluslararası İlişkiler Danışmanı Dr. Kadir Ertaç Çelik, Bengütürk TV “Düşünce Haritası” programında Rusya-Ukrayna Savaşı'nı değerlendirdi.

14 Nisan 2022

ANKASAM Avrasya Uzmanı Dr. Sabir Askeroğlu Güney Osetya'daki olası referandumunu Haber Global'e değerlendirdi.

15 Nisan 2022

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, TRT Haber'de Rusya-Ukrayna Savaşı'nı değerlendirdi.

15 Nisan 2022

ANKASAM ile DSC'nin düzenlediği Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı TRT Özbekçe'de yayınlandı.

BASINDA ANKASAM

15 Nisan 2022

ANKASAM ile DSC'nin düzenlediği Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı'na Rus haber portalı News.mail.ru'da yer verildi.

15 Nisan 2022

ANKASAM ile DSC'nin düzenlediği Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı O'ZBEKİSTON 24'te yayınlandı.

16 Nisan 2022

ANKASAM ile DSC'nin düzenlediği Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı Özbekistan Ulusal Haber Ajansı'nda yayınlandı

16 Nisan 2022

ANKASAM ile DSC'nin düzenlediği Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Stratejik ve Bölgesel Çalışmalar Enstitüsü'nde yayınlandı.

16 Nisan 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) ve Özbekistan'ın önde gelen düşünce kuruluşlarından Kalkınma Stratejisi Merkezi (DSC) tarafından düzenlenen Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı'na Kazakistan'ın haber portallarından Infozakon'da yer verildi.

16 Nisan 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) ve Özbekistan'ın önde gelen düşünce kuruluşlarından Kalkınma Stratejisi Merkezi (DSC) tarafından düzenlenen Türk-Özbek Sivil Düşünce Kurultayı'na Özbekistan'ın haber portalları Yuz.uz, Uz Daily, Nuz.uz ve Vzglyad.uz'da yer verildi.

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT V, SAYI II

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Bölgesel Araştırmalar Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT V, SAYI II

